

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง:กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านกุดโคลน ตำบลโค้งยาง
อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

นางสาวนงเยาว์ จะสูงเนิน

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2545

บทคัดย่อ

นางสาวนงเยาว์ จะสูงเนิน : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านกุดโคลน ตำบลโค้งยาง อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์ชัยวัฒน์ จิตรวาสน์, 65 หน้า

ในการศึกษาวิจัยการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านขอนแก่นไพร ตำบลโค้งยาง อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์หลักดังนี้

1. ศึกษานโยบาย หลักการ และเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองและศึกษาการดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านขอนแก่นไพรในด้านต่างๆ รวมถึงสภาพทั่วไปของหมู่บ้าน เบื้องต้นโดยละเอียด
 2. กำหนดตัวแปรและตัวชี้วัด รวมถึงประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ชิบโมเดล เป็นตัวกำหนดโครงสร้างของการประเมินและข้อมูลที่ต้องการในการประเมิน
 3. เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งจากการศึกษาจากเอกสารและภาคสนามสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้ แล้วแจ้งเป็นหมวดหมู่ตามประเด็นที่ศึกษา
 4. วิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำเสนอการประเมินและข้อเสนอแนะ
- การศึกษาใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยใช้รูปแบบการประเมิน โดยใช้การสัมภาษณ์แบบ 50% ของจำนวนประชากร เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indepth Interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลทำการประมวลและวิเคราะห์ข้อมูล

สรุปจากการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์นโยบาย แนวคิดของคณะกรรมการกองทุนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการประเมินโครงการควรจะมีการแก้ไขปัญหาในระบบบัญชีกองทุน เพราะขาดผู้มีความรู้ความสามารถในเรื่องการจัดทำบัญชี และควรเปิดโอกาสกับคนรุ่นใหม่ที่มีความรู้ความสามารถมีการศึกษา ได้เข้ามาบริหารจัดการกองทุนเพื่อให้กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพ

สาขาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2545

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

(อาจารย์ชัยวัฒน์ จิตรวาสณ์)

กรรมการสอบ

(อาจารย์ชัยวัฒน์ จิตรวาสณ์)

(อาจารย์นิรวดี ทาเวียง)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

(รองศาสตราจารย์ทรงพร ทานเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่.....เดือน.....- 9 ต.ค. 2545 พ.ศ.....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลงด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบุคคลและกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลืออย่างดียิ่งทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิเช่น

- อาจารย์ชัยวัฒน์ จิตรวาสน์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- รองศาสตราจารย์ ดร. คณิต ไช้มุกด์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข, อาจารย์ ดร. ไทย ทิพย์สุวรรณกุล, อาจารย์ ดร. พัฒนา กิติอาษา และคณาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้ความรู้ทางวิชาการ
- พัฒนารวมชนอำเภอสูงเนิน ที่ให้คำปรึกษาด้านการปฏิบัติการในพื้นที่
- นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานกรรมการกองทุนหมู่บ้านที่ให้ข้อมูล และอำนวยความสะดวก และขอขอบคุณพี่น้องในหมู่บ้านที่ให้ความอนุเคราะห์ต่าง ๆ ทำนุนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

นางสาวนางเยาว์ จะสูงเนิน

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ.....	ก
หน้าอเนกมิตี.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	จ
สารบัญแผนภาพ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. ภูมิหลังหรือหลักการและเหตุผล.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	2
3. กรอบความคิดทฤษฎี.....	2
4. วิธีดำเนินการ.....	3
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ.....	3
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	4
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	4
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544.....	6
3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	8
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน.....	9
5. ระเบียบกองทุนและชุมชนเมือง.....	10
6. การพิจารณาเงินกองทุนสำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมือง.....	13
7. หลักการประเมินโครงการ รูปแบบการประเมินแบบชีพท์โมเดล.....	13
8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนหมู่บ้าน.....	

และชุมชนเมือง.....	13
บทที่3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ	17
1. วิธีการประเมินโครงการ.....	17
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	20
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	21
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน.....	25
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	26
6. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	26
บทที่4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ.....	28
1.ผลการประเมินบริบทชุมชน	28
2.ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม.....	44
3.ผลการประเมินผลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้ดูแล.....	48
4.สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์การทำสารนิพนธ์.....	49
บทที่5 สรุปอภิปรายและข้อเสนอแนะ.....	57
1.สรุป อภิปรายผล.....	57
2. วิธีการดำเนินการ.....	57
3. ผลการดำเนินการ.....	58
4. อภิปรายผล.....	58
5.ข้อเสนอแนะ.....	60
บรรณานุกรม.....	61
ภาคผนวก ก	62
ภาคผนวก ข	64
ภาคผนวก ค	65

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่

1. แผนที่หมู่บ้าน

หน้า

63

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. รายได้ของประชากรต่อปีต่อครอบครัว.....	40
2. ที่ดินทำกิน.....	40
3. ประชากรและจำนวนครอบครัว.....	40
4. วัฒนธรรมประเพณี.....	41
5. แหล่งน้ำ.....	44
6. รายชื่อคณะกรรมการกองทุน.....	45
7. การใช้จ่ายเงินของสมาชิกผู้กู้เงินกองทุน(ภาคเกษตรกรรม).....	50
8. การใช้จ่ายเงินของสมาชิกผู้กู้เงินกองทุน(การค้าขาย).....	51
9. ความเข้มแข็งของชุมชน.....	52

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมและเพื่อให้ท้องถิ่นและชุมชนมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการสร้างเสริมความเข้มแข็งด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต เพื่อให้การดำเนินงานตามนโยบายเร่งด่วนดังกล่าวเป็นไปอย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่ได้แถลงต่อรัฐสภานั้นเอง

การศึกษาเกี่ยวกับการประเมินผลกองทุนของหมู่บ้านยุคโคลน ตำบลโค้งยาง อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา เนื่องจากประชาชนในชนบทมีความเป็นอยู่แบบยากจน ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้มีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย อันเนื่องมาจากขาดเงินทุนที่จะมาทำกิจการต่างๆ และขาดแหล่งเงินทุน ที่จะมาเพิ่มรายได้ ประกอบกับอยู่ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจในภาวะปัจจุบันจึงควักยั้งทำให้ประชาชนยากจนลงไปอีก ดังนั้นคณะรัฐบาลชุดปัจจุบันจึงมีเจตนารมณ์ที่จะแก้ไขปัญหาคความยากจน โดยได้กำหนดนโยบายเร่งด่วน ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับใช้เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจ อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการกองทุนของตนเอง และเพื่อการเสริมศักยภาพความเข้มแข็งชุมชนในด้านเศรษฐกิจและสังคม เพื่อเป็นการพึ่งพาช่วยเหลือตนเองได้ตลอดไป ถือว่าเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจที่เป็นรากฐานของประเทศด้วย

เพื่อจะทราบว่า โครงการกองทุนหมู่บ้านแต่ละชุมชนท้องถิ่นบรรลุตรงตามเป้าหมายวัตถุประสงค์ ตามเจตนารมณ์ข้างต้นมากน้อยเพียงใด จึงต้องมีการประเมินกองทุนหมู่บ้าน โดยมีนักศึกษที่เข้ามาประจำอยู่ และเขียนเรียบเรียงรายงานการประเมินกองทุนของแต่ละหมู่บ้านในรูปของสารนิพนธ์ (Swbstantive Report) เพื่อให้ทราบถึงความสำเร็จตลอดจนจุดเด่นจุดด้อยที่จะนำมาปรับปรุงของแต่ละท้องถิ่น และเพื่อเป็นการพัฒนาความรู้ความสามารถของนักศึกษาในด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นด้วย

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อทราบว่ากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ บรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด

2.1.1 ท้องถิ่นชุมชนมีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือสวัสดิภาพของสมาชิก

2.1.2 ท้องถิ่นชุมชนมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน

2.1.3 ท้องถิ่นชุมชนมีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่ม เพื่อแก้ปัญหาตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเองการส่งเสริมเศรษฐกิจแบบพอเพียง

2.1.4 เศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศได้รับการกระตุ้น และมีภูมิคุ้มกันกับทั้งสังคมกัน

2.1.5 ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพและความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

2.1 เพื่อศึกษาความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมายและเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชน

2.2 เพื่อให้ได้ข้อมูลรูปแบบและแนวทางการพัฒนาในการบริหารจัดการกองทุนให้มีประสิทธิภาพต่อไปในอนาคต

2.3 เพื่อให้กระบวนการทำสารนิพนธ์เป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กร เพื่อการเรียนรู้ซึ่งมีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับประเทศ

2.4 เพื่อเป็นการนำเสนอแนวคิดที่เป็นประโยชน์ต่อคณะกรรมการกองทุน

2.5 เพื่อศึกษาลักษณะรวมของหมู่บ้าน และศึกษาดังการมีส่วนร่วมของประชาชน

3. กรอบแนวคิดทางทฤษฎี

กรอบแนวคิดทฤษฎีที่ประมัตถกองทุนหมู่บ้านยุคใหม่ โดยใช้กรอบความคิดและรูปแบบการประเมินชีพของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP MODEL) มีอักษรย่อมาจาก

C	ย่อมาจาก	Context	คือ	บริบทของหน่วยระบบ
I	ย่อมาจาก	Input	คือ	ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ
P	ย่อมาจาก	Process	คือ	กระบวนการของหน่วยระบบ
P	ย่อมาจาก	Product	คือ	ผลผลิตของหน่วยระบบ

แบบจำลองประเภทนี้ไม่เพียงแต่ประเมินว่า บรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่เท่านั้น แต่ยังเป็น การประเมินเพื่อให้ได้รายละเอียดต่างๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการอีกด้วย

4. วิธีดำเนินการ

ขั้นตอนที่ 1. ศึกษาวัตถุประสงค์ หลักการ เป้าหมาย ของนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติให้เข้าใจ

ขั้นตอนที่ 2. ศึกษาสภาพการดำเนินงานและการจัดการกองทุนหมู่บ้านคณะกรรมการกองทุนสมาชิกกองทุนของกองทุนหมู่บ้านยุคโคลนที่เป็นกรณีศึกษา

ขั้นตอนที่ 3. เก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ จากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิและแหล่งข้อมูลทุติยภูมิและแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data Source) เป็นแหล่งข้อมูลที่สามารถเก็บรวบรวมได้โดยตรงจากกลุ่มเป้าหมาย โดยอาศัยวิธีการเก็บข้อมูลที่สำคัญ 3 วิธี ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ และการสำรวจ โดยใช้แบบเก็บข้อมูล บร.1- บร.12

แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data Source) เป็นแหล่งข้อมูลที่ได้จากส่วนราชการเอกชนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ) ข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชช.2ค.) แผนพัฒนาตำบลประจำปี 2545 แผนพัฒนาตำบล 5 ปี (พ.ศ. 2545-2549) เอกสารกองทุนหมู่บ้าน เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 4. นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้จากทั้ง 2 แหล่งมาวิเคราะห์โดยใช้เทคนิค CIPP Model

ขั้นตอนที่ 5. สรุปผลการวิเคราะห์และข้อเสนอแนะ

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

จากการศึกษาครั้งนี้จะได้รับประโยชน์ดังนี้

1. ผู้ที่ทำการศึกษานี้จะได้รับความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาที่มีระเบียบที่เป็นวิทยาศาสตร์ ซึ่งจะนำไปสู่การคิดวิเคราะห์ปัญหาต่างๆ อย่างเป็นระบบได้
2. ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็ง ของการบริหารการพัฒนาเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน และแนวทางการวัดความสำเร็จใน โครงการพัฒนาต่างๆ ระดับหมู่บ้านและชุมชน
3. ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจปัจจัยต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคและสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุนได้
4. เมื่อมีการประเมินโครงการก็จะทำให้ทราบว่ากองทุนหมู่บ้านมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลหรือไม่ ถ้าไม่มีประสิทธิภาพก็สามารถจะแก้ไขปัญหามาให้เกิดประโยชน์ ชาวบ้านก็สามารถพึ่งพาตนเองได้ เพื่อสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ภาวะทางเศรษฐกิจก็จะดีขึ้น รายได้ก็ตามมา เมื่อมีการลงทุน
5. ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการดำเนินงานและกระบวนการจัดการกองทุน และทราบเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชนและของผู้นำด้วย

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

หลักวิชาต่างๆ ที่ปรากฏในบทนี้ เป็นหลักวิชาที่ผู้ทำสารนิพนธ์ ได้ประมวลจากแนวคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและข้อมูลอื่นๆ เพื่อแสดงว่าหลักวิชาด้านเนื้อหาสาระและหลักวิชาด้านเทคนิควิธีการประเมิน ที่นำมาใช้ในการประเมินครั้งนี้มีความถูกต้องและมีความสมเหตุสมผลในทางวิชาการ หลักวิชาด้านเนื้อหาสาระและประเด็นเทคนิคการประเมินดังกล่าวมี 8 ด้าน ได้แก่

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
3. แบบคิดตามสังกตการณ์คึกคึกเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. แบบคำขอเงินทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน
5. ระเบียบกองทุนและชุมชนเมือง
6. การพิจารณาเงินกองทุนสำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
7. หลักการประเมินโครงการ รูปแบบการประเมินแบบชีพชีโมเดล
8. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นนโยบายของรัฐบาลซึ่งมีภายใต้การนำ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตรเป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อเป็นการสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม และการแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ 1 ด้านบาท พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านชุมชนเมือง ให้มีขีดความสามารถในการจัดการระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองของตนเอง รวมถึงให้หมู่บ้านและชุมชนเมืองสามารถพึ่งตนเองได้ตลอดไป ดังต่อไปนี้

- เสริมสร้างสำนักความเป็นชุมชนและท้องถิ่น
- ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง

- เกื้อกูลผลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน
- เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม
- กระจายอำนาจให้ท้องถิ่น และพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายดังกล่าวจะประสบความสำเร็จได้ ควรประกอบด้วยหลักสำคัญ 6 ประการ คือ

- 1) ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในการจัดตั้งกองทุน
 - ความพร้อมของคณะกรรมการกองทุน ที่เน้นความพร้อมของบุคคลทั้งในด้านความรู้ และประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุน
 - ความพร้อมของระบบการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุน โดยสมาชิก
 - ความพร้อมของการบริหารจัดการ ที่สอดคล้องและเกื้อกูลกัน ระหว่างกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองกับกองทุนอื่นๆ ที่หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้นในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง
- 2) สร้างจิตสำนึก และกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน
 - สร้างจิตสำนึกร่วมกันของประชาชน ในการเป็นเจ้าของร่วมกันบริหารจัดการ โดยประชาชนเพื่อประชาชนของหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง
 - สร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อให้ทราบนโยบาย กติกา แนวทางการบริหารจัดการกองทุนของตนเอง

สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการ และบริหารจัดการกองทุนเริ่มจากร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมติดตามตรวจสอบ ร่วมรับผลประโยชน์ ตลอดจนร่วมสร้างกองทุนไปสู่ความยั่งยืนต่อไป
- 3) ความสามัคคี ประสานความร่วมมือในด้านการเรียนรู้
- 4) การบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้านให้มีประสิทธิภาพ
- 5) พัฒนาประชาธิปไตยขั้นพื้นฐาน กระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น
- 6) ติดตามกำกับ ประเมินผลโครงการ

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

- 1) เป็นแหล่งเก็บแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน และชุมชนเมืองสำหรับการลงทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพสร้างงาน สร้างรายได้ การลดรายจ่ายการบรรเทา

เหตุผลเงินและความจําแนงแรงคําน และสําหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุน
สวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน

- 2) ส่งเสริมพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบการ
บริหารจัดการเงินทุนของตนเอง
- 3) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในการเรียนรู้
การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพ และ
ส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 4) กระตุ้นเศรษฐกิจ ในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทาง
เศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต
- 5) เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ของ
ประชา
ชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

1.4 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

- 1) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชน
เมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
- 2) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชน
เมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544
- 3) ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัด
ตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
- 4) ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้ง
และบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544

2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่ง ชาติ พ.ศ. 2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 ประเด็น ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

เป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นรองประธานคนที่หนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นรองประธานคนที่สอง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นรองประธานคนที่สาม ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้อำนวยการธนาคารออมสิน ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรและผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกิน 10 คน เป็นกรรมการ เลขาธิการนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการและเลขาธิการคณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ จำนวนไม่เกิน 3 คน

ให้มีที่ปรึกษาคณะกรรมการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งโดยคำแนะนำของคณะกรรมการ จำนวนอย่างน้อยสามคนแต่ไม่เกินเจ็ดคน

คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระหรือในกรณีที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นในระหว่างที่กรรมการซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนหรือเป็นกรรมการเพิ่มขึ้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้ว

การประชุมของคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

2. สำนักคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- 1) ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
- 2) ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ
- 3) ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการ
- 4) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้งนโยบายและแนวทางการบริหารกองทุน
- 5) ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งกองทุน และแนวทางการบริหารกองทุน
- 6) จัดให้มีหรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน
- 7) พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการ ในการพิจารณาแผนการบริหารและจัดการกองทุนให้การสนับสนุน ปกป้องหรือ และข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวข้องนโยบาย

ระเบียบเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน

8) คำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่นๆ คำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุน และ รายงานผลต่อคณะกรรมการดำเนินการในส่วนการบริหารกองทุน

9) รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ

10) คำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

(รายละเอียดเพิ่มเติมปรากฏอยู่ในภาคผนวก)

3. แบบติดตามสังเกตการณ์เลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีส่วนสำคัญ ในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่างๆ เนื่องจากกระบวนการ การเลือกคณะกรรมการกองทุนจะต้องเป็นไปตามข้อที่ 41 ตามระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้ง และบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ซึ่งกล่าวไว้ดังนี้

1) จะต้องมีจำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมประชุมสามในสี่ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด

2) การเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นไปตามมติที่ประชุม คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจะต้องเป็นไปตามข้อ 17 ของระเบียบคณะกรรมการว่า ด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 มีดังนี้

1. เป็นผู้มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปีก่อนวันที่ได้รับเลือกเป็นคณะกรรมการกองทุน

2. เป็นผู้บรรลุนิติภาวะโดยมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์

3. เป็นผู้ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนามีความรับผิดชอบเสียสละมีส่วนร่วมในกิจกรรมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ไม่ติดการพนัน ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ไม่มีประวัติเสียด้านการเงิน และซื่อมั่นระบอบประชาธิปไตย

4. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย หรือไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

5. ไม่เคยรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่โทษที่กระทำโดยประมาท

6. ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิด แต่รอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ และความผิดฐานบุกรุก

7. ไม่เคยถูกไล่ออก หรือให้ออกปลดออกจากราชการ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่สังกัด

8. ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540

9. ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุน ด้วยมติของคณะกรรมการหรือมติของสมาชิก
(รายละเอียดเพิ่มเติมปรากฏอยู่ในภาคผนวก)

4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
แบบขอขึ้นทะเบียนและแบบประเมินความพร้อมกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ประเมินความพร้อมในด้านต่างๆของหมู่บ้านและชุมชน รวมทั้งให้ข้อมูลรายละเอียดตามความเป็นจริงสำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติใช้ในการกำหนดนโยบายและแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีความเจริญกว่าพื้นที่ในด้านเศรษฐกิจและสังคมต่อไป

การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

- จัดทำแบบขอขึ้นทะเบียนตามแบบ กทบ.2. ซึ่งขอรับแบบ กทบ. 2 จากคณะกรรมการสนับสนุนระดับตำบล
- ยื่นแบบคำขอขึ้นทะเบียนกับธนาคารออมสิน หรือธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด พร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้อง คือ ระเบียบข้อบังคับของกองทุน
- เปิดบัญชีกับธนาคาร

การประเมินความพร้อมของกองทุน

เมื่อกองทุนหมู่บ้านหรือกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ยื่นขึ้นทะเบียนต่อธนาคารแล้วคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอร่วมกับกองทุนหมู่บ้านจะประเมินความพร้อมในเรื่องต่างๆ ดังนี้

- การจัดตั้งคณะกรรมการกองทุน
- คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน
- ความรู้ ประสบการณ์ และความมั่นใจการบริหารกองทุนของคณะกรรมการกองทุน
- ระเบียบ ข้อบังคับในการดำเนินการของกองทุน
- การมีส่วนร่วมของชาวบ้าน หรือสมาชิกในการจัดการกองทุน

- การปฏิบัติของสมาชิกตามระเบียบ และข้อบังคับของกองทุน
- การเปิดบัญชีเงินฝากของกองทุน

5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

ที่ตั้งกองทุนหมู่บ้านเขตโคกลน ตำบลโค้งยาง อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

1. วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุน

- 1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิก
- 2) เพื่อส่งเสริมอาชีพให้กับหมู่บ้าน
- 3) เพื่อให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก
- 4) เพื่อพัฒนาจิตใจสมาชิกให้เป็นคนดี มีคุณธรรม 4 ประการ
 1. เป็นคนดีมีความซื่อสัตย์
 2. เป็นคนไม่เห็นแก่ตัว
 3. เป็นคนไม่มัวเมาในสิ่งอบายมุข
 4. เป็นคนรู้รักสามัคคี

2. แหล่งที่มาของกองทุน ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สินดังนี้

- 1) เงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการ
- 2) เงินกู้ยืม
- 3) ดอกผลหรือผลประโยชน์ใดๆ ที่เกิดขึ้นจากเงินกองทุน
- 4) ค่าธรรมเนียมแรกเข้า
- 5) เงินฝากสัจจะและเงินรับฝาก
- 6) เงินสมทบจากกลุ่มหรือองค์กรสมาชิก
- 7) เงินหรือทรัพย์สินอื่นๆ ที่กองทุนได้รับโดยไม่มีเงื่อนไขผูกพันหรือภาระติดพันใดๆ

3. คุณสมบัติของสมาชิก

- 1) เป็นผู้ที่มีพำนัก หรือ พักอาศัยอยู่ในหมู่บ้านจนใดเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าหกเดือนก่อนการจัดตั้งกองทุน
- 2) เป็นผู้ที่มีสัญชาติไทย มีความรู้ ความเข้าใจเห็นชอบด้วยหลักการของกองทุน และสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกองทุน
- 3) เป็นผู้พร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบของกองทุน

- 4) เป็นผู้ที่คณะกรรมการกองทุน ได้มีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิก
- 5) อดทน เสียสละ และเห็นแก่ประโยชน์ของกองทุนเป็นสำคัญ
4. การสมัครเข้าเป็นสมาชิก
 - 1) ยื่นคำขอสมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุน ได้ที่คณะกรรมการกองทุน
 - 2) คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้พิจารณาว่าจะรับบุคคลหนึ่งบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิกโดยชอบธรรม
5. สมาชิกขาดหรือพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิกตามเหตุต่างๆ ดังต่อไปนี้
 - 1) ตาย
 - 2) ลาออกได้รับอนุมัติให้ลาออกจากคณะกรรมการกองทุน
 - 3) วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน หรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ
 - 4) ที่ประชุมใหญ่สมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงสองในสามของผู้ร่วมประชุม
 - 5) จงใจฝ่าฝืนระเบียบของกองทุน หรือแสดงตนเป็นปรปักษ์หรือไม่ให้ความช่วยเหลือหรือร่วมมือกับกองทุน ไม่ว่าด้วยประการใด
 - 6) จงใจปิดบังความจริงอันควรแจ้งให้ทราบในใบสมัครสมาชิก
 - 7) นำทรัพย์สินของกองทุน ไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้
6. ผู้ที่ขาดจากการเป็นสมาชิกภายหลังยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกใหม่ได้แต่ทั้งนี้จะต้องเป็นผู้ที่ขาดจากการเป็นสมาชิกติดต่อกัน ไม่น้อยกว่าหนึ่งปี
7. การคิดค่าธรรมเนียมแรกเข้า คณะกรรมการกองทุนคิดค่าธรรมเนียมแรกเข้ากับสมาชิกที่เป็นบุคคล เป็นรายๆ ละ 20 บาท โดยสมาชิกจะต้องชำระเมื่อได้พิจารณาแล้วต้องชำระภายในสามวันนับจากวันที่ได้รับแจ้งจากคณะกรรมการกองทุน
8. สมาชิกจะพิจารณาเลือกบุคคลที่เหมาะสม มีความรู้และความชำนาญ เพื่อเป็นคณะกรรมการกองทุน ภายใต้ระบอบประชาธิปไตย จำนวนสิบคน
9. หุ้่นๆ หนึ่งมีมูลค่าละสิบบาท สมาชิกแรกเข้าจะต้องถือหุ้่นอย่างน้อยหนึ่งหุ้่นแต่ต้องไม่เกินหนึ่งในห้าของจำนวนหุ้่นทั้งหมดที่มีอยู่ในกองทุน โดยสามารถชำระค่าหุ้่นและเพิ่มหุ้่นได้ปีละหนึ่งครั้งในวันประชุมใหญ่สามัญประจำปีของกองทุน
10. ประเภทการกู้ยืม สมาชิกสามารถยื่นขอกู้เงินต่อคณะกรรมการกองทุนเพื่อนำไปจ่ายในกิจกรรมดังต่อไปนี้
 - 1) การพัฒนาอาชีพ
 - 2) การสร้างงาน

3) การสร้างและ/หรือเพิ่มรายได้

4) ลดรายจ่าย

5) บรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน

11. การอนุมัติเงินกู้ สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้ยืมเงินจะต้องจัดทำโครงการเพื่อขอกู้เงินจาก คณะกรรมการกองทุน โดยระบุวัตถุประสงค์ประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน ลักษณะโครงการ ต้องมี ลักษณะหรือคุณสมบัติ คือ โครงการที่ต้องสามารถดำเนินการได้จริงมีความเป็นไปได้ทางการตลาด และสามารถเห็น ได้ชัดเจนว่ามีความคุ้มค่าต่อการลงทุน

12. วงเงินกู้ เงินกู้ให้แก่สมาชิกรายหนึ่งในวงเงินไม่เกินสองหมื่นบาท

ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้รายใดเกิดกว่าสองหมื่นบาท คณะ กรรมการกองทุนจะเรียกประชุมสมาชิก เพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดแต่ทั้งนี้การอนุมัติเงิน กู้รายหนึ่งต้องไม่เกิดห้าหมื่นบาท โครงการที่สมาชิกอื่นขอกู้ ต้องเป็นการกู้เฉพาะกรณีเพื่อการอันจำ เป็นหรือมีประโยชน์ตามที่คณะกรรมการกองทุนเห็นสมควร แต่จะให้เงินกู้เพื่อการสุรุ่ยสุร่าย หรือ การเก็งกำไร ไม่ได้ ในวงเงินไม่เกินสามพันบาท

14. วงเงินกู้ให้แก่สมาชิกรายหนึ่งไม่เกินสองหมื่นบาท

15. หลักประกันเงินกู้ มีข้อกำหนดดังนี้

1) เงินกู้ต้องให้สมาชิกของกองทุนจำนวนสามคนเป็นผู้ค้ำประกัน สำหรับเงินกู้ เพื่อบรรเทาเหตุฉุกเฉินจำเป็นเร่งด่วนให้ทำสัญญาเพียงอย่างเดียว

2) การชำระคืนเงินกู้ส่งคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยในหนึ่งปี เว้นแต่เงินกู้เพื่อ บรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน ให้ผู้กู้ส่งคืนเงินกู้เต็มจำนวนพร้อมดอกเบี้ยภายในระยะเวลา ไม่เกินหนึ่งร้อยสี่สิบวัน

16. อัตราดอกเบี้ยและค่าปรับ

1) อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ร้อยละ 4 ต่อปี

2) ค่าปรับ ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาเงินกู้ให้ผู้กู้เสียค่าปรับ พร้อมทั้งผู้ค้ำประกันในอัตรา ร้อยละ 1 สตึงต่อวัน เว้นแต่ผู้กู้ได้รับการผ่อนผันจากคณะกรรมการกองทุน

17. การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี เมื่อสิ้นปีทางบัญชีของกองทุนและได้ปิดบัญชีตามมาตรฐาน การบัญชีที่รับรองโดยทั่วไปแล้ว ปรากฏว่ากองทุนมีกำไรสุทธิ คณะกรรมการกองทุนจะนำกำไร สุทธิมาจัดสรรได้ดังนี้

1) เป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการของคณะกรรมการ

2) ค่าตอบแทนให้แก่กรรมการ

3) สมทบกองทุน

- 4) ทำสาธารณะประโยชน์ให้แก่หมู่บ้าน
- 5) คืนดอกเบี้ยให้กับผู้กู้ที่กู้เงินสองหมื่นบาท

18. คณะกรรมการกองทุนจะตรวจสอบบัญชีของกองทุน และรายงานการตรวจสอบบัญชีต่อคณะกรรมการสนับสนุนเพื่อทราบถึงความก้าวหน้า สถานะทางการเงินของกองทุน ทุกสามเดือนและทุกรอบปีพร้อมทั้งแสดง บัญชีกำไร ขาดทุน และงบดุล ในปีบัญชีที่ล่วงมาภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวัน นับแต่วันสิ้นปีบัญชี

(รายละเอียดเพิ่มเติมปรากฏอยู่ในภาคผนวก)

6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านกุดโคสน หมู่ที่ 8

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้ นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

วัตถุประสงค์ที่จะขอกู้เงิน

วงเงินกู้ต้องไม่เกิน 20,000 บาท

หลักประกันเงินกู้

ประวัติและอุปนิสัยของผู้กู้

ความสามารถในการชำระหนี้

เงินทุนของผู้กู้

เหตุการณ์ที่ไม่อาจควบคุมได้

7. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพพีโมเดล

1. รูปแบบการประเมินชีพพีโมเดล (CIPP Model) สตีฟเฟิลบีม กล่าวว่า “การประเมิน เป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ไปให้เกิดการสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ” โดยมีความคิดพื้นฐานคือ

ขั้นตอนที่ 1 กำหนด หรือระบุข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศ เพื่อนำเสนอผู้บริหาร

สตีฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภทซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมิน ว่ารูปแบบการประเมินแบบชีพ (CIPP Model) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการ

ดำเนินโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็น ปัญหาและความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

2.การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาที่ เหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้ง เทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินโครงการ

3.การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบก พร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐาน

4.การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการขยาย เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

นอกจากนี้ได้ได้เสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมินดังนี้

1) การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planning Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจาก การประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับ แผนการดำเนินงาน

2) การตัดสินใจ เพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน และขั้นตอนของการดำเนินโครงการ

3) การตัดสินใจเพื่อนำโครงการ ไปปฏิบัติ (Implementing Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้ เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการ ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4) การตัดสินใจเพื่อขบถวนโครงการ (Recycling Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ ถัดเลิก หรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

แนวคิดและรูปแบบการประเมินของสคริพเวน (Scriven's Evaluation Ideogics and Model) สคริพเวน ได้กำหนดความหมายของการประเมิน “การประเมิน เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมข้อมูล และการกำหนดตัวชี้วัดและเกณฑ์ในการประเมิน” และมีความพยายามที่จะ สร้างแนวคิดและรูปแบบการประเมินที่ผสมผสานแนวคิดของไทเลอร์และครอนบาคเข้าด้วยกัน โดยได้จำแนกประเภทของการประเมิน ออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

การประเมินขีดเป้าหมายเป็นหลัก เป็นการประเมินที่ใช้เป้าหมายของโครงการเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา โดยแบ่งการประเมินเป็น 2 ระยะคือ

1. การประเมินระหว่างการดำเนินการ
2. การประเมินผลรวม

การประเมินที่ไม่ใช่ขีดเป้าหมายเป็นหลัก เป็นการประเมิน ที่นำผลกระทบอื่นๆ มาร่วมพิจารณาในการตัดสินใจคุณค่าด้วยระบบคุณธรรม

นอกจากนี้ สคริพเวิน ได้จำแนกการประเมินตามสิ่งที่ประเมินออกเป็น 2 ลักษณะได้แก่

- 1) การประเมินคุณค่าภายใน (Intrinsic Evaluation) เป็นการประเมินคุณค่าของสิ่งที่เกี่ยวข้องกับโครงการ อาทิ จุดประสงค์ โครงการ เนื้อหาหรือประสิทธิภาพของเครื่องมือที่ใช้
- 2) การประเมินความคุ้มค่า (Payoff Evaluation) เป็นการประเมินในส่วนที่ผลของการดำเนินโครงการมีต่อผู้รับบริการจากโครงการ

8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็น โครงการที่มุ่งสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ที่ได้รับอนุมัติกองทุนแล้วเสร็จ กองทุนหมู่บ้านเป็นนโยบายเร่งด่วนของคณะรัฐบาลชุดปัจจุบัน เพื่อเป็นการสร้างจิตสำนึกโดยให้สมาชิกในชุมชนช่วยเหลือตนเอง มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และให้มีความสมัครสมานสามัคคี เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็ง เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชุมชน เอกชน ราชการ เป็นการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่น และเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อเป็นการสร้างรายได้ พัฒนาอาชีพ ลดรายจ่าย และบรรเทาเหตุถูกเงินและความจำเป็นเร่งด่วน เพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการกองทุนของตนเอง และเพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนอีกทั้งเป็นการกระตุ้นฐานรากของประเทศ รวมทั้งสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต เพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนากองทุน ไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนเป็นภารกิจที่ต้องมีการดำเนินการ สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจึงเห็นสมควรให้มีการสนับสนุน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเพื่อก่อให้เกิดการสร้างงานสร้างรายได้และเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับล่างอีกทางหนึ่งและส่งเสริมที่ต้องการพัฒนาบ้านเกิดมีโอกาสกระทำได้โดยมีการจัดเรียนจัดสอนเรื่อง

เกี่ยวกับการวิจัยและการประเมินผล โครงการการออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาดรวมถึงการ
เรียนรู้ชุมชนการประเมินผลและการพัฒนาชุมชนที่ใช้วิจัยด้วย

วัตถุประสงค์ในการเพิ่มประสิทธิภาพ

- 1) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้พึ่งตนเอง
ได้อย่างยั่งยืนและเพื่อเข้าไปใช้เหลือส่งเสริมการพัฒนาและติดตามประเมิน
การวิจัยนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ
- 2) เพื่อสร้างรายได้สร้างโอกาส โดยเฉพาะบัณฑิตใหม่หมู่บ้านชุมชน
- 3) เพื่อสร้างศักยภาพและยกระดับการศึกษาของบัณฑิตให้มีทักษะในการบริหาร
จัดการซึ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อีกทางหนึ่ง
- 4) เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองรวมทั้งข้อมูลของหมู่บ้าน
และชุมชนเมือง ที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ
- 5) กองทุนหมู่บ้านในชุมชนมีการบริหารจัดการกองทุนที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น มี
การติดตามประเมินผลและส่งเสริมนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเพื่อเป็นการเสริมสร้างให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

ในการประเมินครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบความจริง 4 ประการดังที่ระบุไว้แล้วในวัตถุประสงค์ของบทที่ 1 เพราะฉะนั้นในเรื่องของวิธีการประเมินโครงการจึงมีทั้งหมด 6 ด้านดังนี้

1. วิธีการประเมินโครงการ
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิธีการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านกุดโศลกน ตำบลโค้งยาง อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา เป็นการประเมินเชิงระบบ System Approach โดยใช้ชิปโมเดล (CIPP Model) ในการประเมินในด้านต่างๆ ดังนี้

1.1 ประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อให้ได้มาซึ่งเหตุผล เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยจะเป็นในด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ความต้องการ และเงื่อนไขที่เป็นจริงต่างๆ ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม

1.2 ประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการจัดหาข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจตามความเหมาะสมของแผนงานต่างๆ ที่จัดขึ้น โดยดูว่าข้อมูลนั้นจะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่ ซึ่งจะประเมินในด้านต่างๆ คือ

- ความสามารถขอ หน่วยงานหรือตัวแทนในการจัดโครงการ
- ยุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ
- การได้รับความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้โครงการดำเนินไปได้

1.3 ประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เมื่อแผนดำเนินการได้รับการอนุมัติและลงมือทำ การประเมินกระบวนการจำเป็นต้องได้รับการเตรียมการ

เพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) แก่ผู้รับผิดชอบและผู้ดำเนินการทุกลำดับ
ขั้นตอน การประเมินกระบวนการมีวัตถุประสงค์ใหญ่ 3 ประการดังนี้

- เพื่อหาข้อบกพร่องของกระบวนการ หรือการดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้
- เพื่อเป็นรายงานสะสมถึงการปฏิบัติต่างๆ ที่เกิดขึ้น
- เพื่อรวบรวมถาวรนิเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผนที่เกิดขึ้น

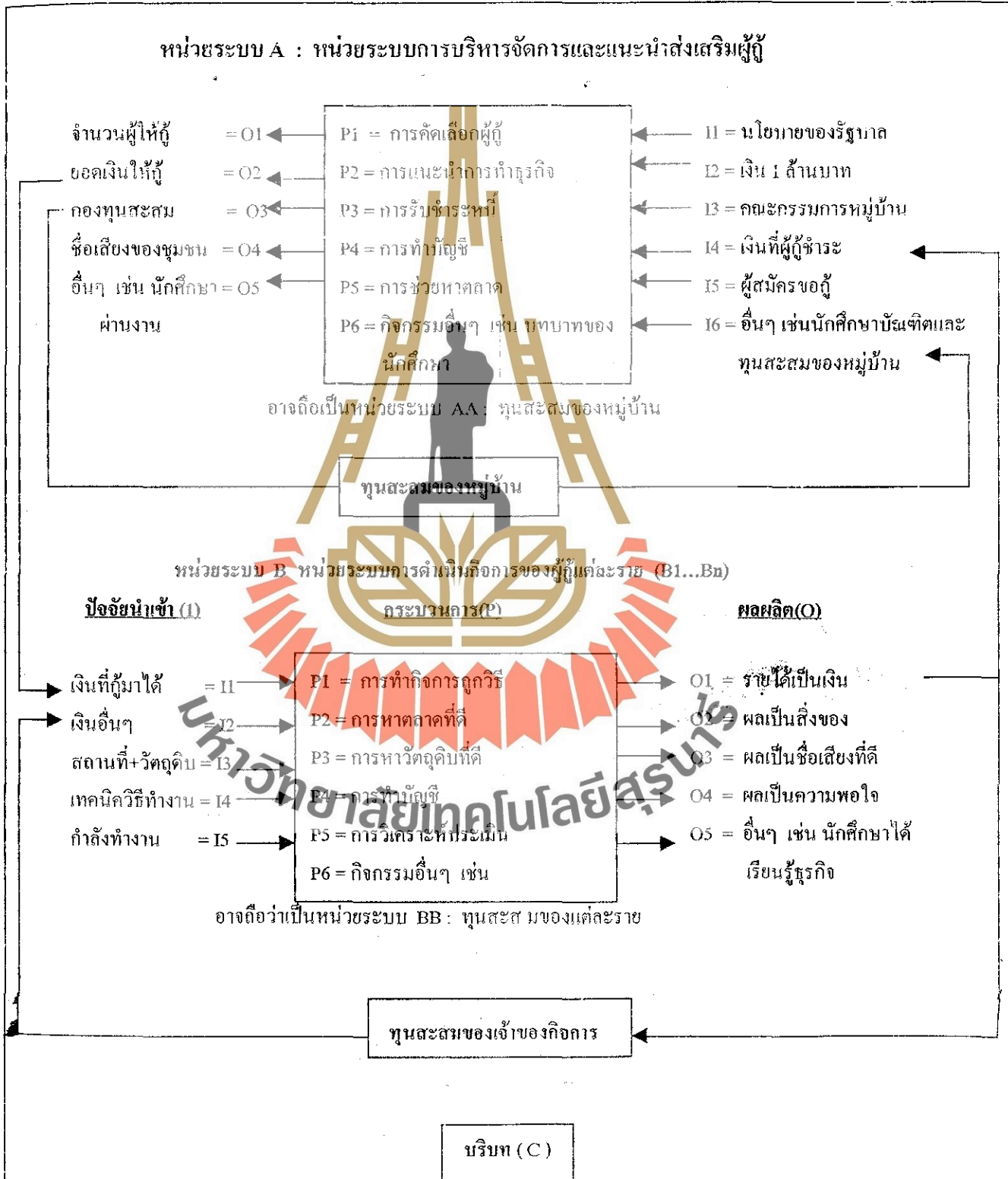
1.4 ประเมินผลผลิต (Product Evaluation) มีจุดประสงค์เพื่อวัดและแปลความ
หมายของความสำเร็จ ไม่เฉพาะเมื่อสิ้นสุดวัฏจักรของโครงการนั้นแต่ยังมีความจำเป็นยิ่งใน
ระหว่างการปฏิบัติตามโครงการด้วย

รูปแบบที่ประยุกต์ใช้ในการประเมิน (CIPP MODEL)

- การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพทั่ว
ไปของหมู่บ้าน ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล
- การประเมินปัจจัย (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าของ
กระบวนการกองทุนหมู่บ้านทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล
- การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการ
บริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในระดับหมู่บ้านและรายบุคคล
- การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น
จากกระบวนการบริหารจัดการกองทุน ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

แผนภาพข้างล่างนี้ แสดงองค์ประกอบภายในของกองทุนหมู่บ้านในรูปแบบบัญชี "ชีพชี โมเดล" โดยมีส่วนประกอบดังนี้

จากแผนภูมิที่ 1 แสดงภาพโดยรวมของการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและผู้กู้จึงประกอบไปด้วย 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 เป็นหน่วยระบบ A ได้แก่ หน่วยระบบของการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้โดยมีหน่วยระบบสะสมเป็นหน่วยระบบ คือ ระบบ AA

ส่วนที่ 2 เป็นหน่วยระบบ B ได้แก่หน่วยระบบการดำเนินงานกิจการผู้กู้แต่ละรายโดยมีหน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบ คือ หน่วยระบบ BB

สำหรับหน่วยระบบ A มีปัจจัยนำเข้า ได้แก่ I ตามรายการต่างๆ ดังปรากฏในแผนภูมิมีกระบวนการทำงาน ได้แก่ P ตามรายการต่างๆ ดังปรากฏในแผนภูมิ และมีผลผลิต ได้แก่ O ผลผลิตตามรายการ

ความเชื่อมโยงที่สำคัญของหน่วยระบบ A และ B คือหน่วยระบบกองทุนเป็นผู้ให้เงินกู้แก่หน่วยระบบ B และอาจช่วยหาตลาดสินค้าบางอย่าง ตลอดจนช่วยหาวิธีแนะนำดำเนินกิจการให้ได้ผลดี ส่วนระบบ B เมื่อดำเนินการได้ผลดี ส่งเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยให้กับหน่วยระบบ A

บริบท C ในที่นี้หมายถึงความรวมถึงบริบทของหน่วยระบบ A และ B เช่น สภาพภูมิประเทศและประชากรของชุมชน ตลอดจนสภาพทางเศรษฐกิจโดยทั่วไปของประเทศ และนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับกองทุน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (Population and Sample)

กระบวนการวิจัยประกอบด้วยวิธีการและขั้นตอนต่างๆ กระบวนการแต่ละขั้นตอนนี้มีความสำคัญต่อการวิจัยทั้งสิ้น เรื่องที่สำคัญเรื่องหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับแผนแบบการวิจัยคือการกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเหล่านี้เป็นประเด็นสำคัญที่ผู้วิจัยจะต้องทำความเข้าใจก่อนที่จะเริ่มต้นทำวิจัย

ประชากร (Population) คือ กลุ่มทั้งหมดของสิ่งที่ต้องการศึกษาวิจัย ซึ่งอาจเป็นบุคคล องค์กร หน่วยการปกครอง

กลุ่มตัวอย่าง (Sample or Sampling Group) คือ กลุ่มที่ถูกเลือกจากประชากรขึ้นมาเป็นตัวอย่างเพื่อใช้เป็นตัวแทนของประชากรในการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างหรือผู้ให้ข้อมูลสำหรับการประเมิน ได้แก่ ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในகுட்டுณ ตำบลไค้เงาง อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีสถานภาพ

และบทบาทหน้าที่ต่างๆ รวมทั้งข้าราชการ เจ้าหน้าที่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจำแนกได้ ดังนี้

1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน	15	คน
2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน			
- มีสมาชิกทั้งหมด	จำนวน	86	คน
- สมาชิกที่จ่ายเงิน	จำนวน	52	คน
3. สมาชิกหมู่บ้านที่ไม่ได้จ่ายเงิน	จำนวน	340	คน
4. ผู้นำชุมชน (ผู้ใหญ่บ้าน)	จำนวน	1	คน
- ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	จำนวน	2	คน
5. เจ้าหน้าที่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง (อบต.)	จำนวน	2	คน

ในการกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ 50 % ของกลุ่มตัวอย่างของการประเมินพัฒนา

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ในการวิจัยโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยภาพรวมและแบ่งเป็นหน่วยงานออกเป็น 2 ระบบ ด้วยกัน ดังนี้

1) หน่วยระบบ A หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

2) หน่วยระบบ B หน่วยระบบการดำเนินงานด้านกิจการของผู้กู้แต่ละราย

ดังนั้นในการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อที่จะประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจึงเป็นไปตามกรอบแนวคิดทฤษฎีที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งได้รายการตัวชี้วัดดังนี้คือ

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator) สำหรับตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ

1.1 บริบทระดับประเทศ

เช่น สภาพของดิน ป่าไม้ สภาพศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และตัวบ่งชี้อื่นๆ ในแบบรายงาน บร.1 เกี่ยวกับบริบทรอบนอกประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

(1.1.1) ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

(1.1.2) ความยากจนของประเทศ

- (1.1.3) นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม (SMEs)
- (1.1.4) สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
- (1.1.5) ความเดือนร้อนและการเป็นภาระหนี้สินของประชาชน
- (1.1.6) บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท หรือ เรียกว่า ความล้มเหลวของท้องถิ่น
- (1.1.7) ค่านิยมในกระแสวิวัฒนาการและสินค้าจากต่างประเทศ

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

เช่น สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน/ชุมชน สภาพป่าและหนองน้ำ สภาพที่ดินทำกินของชาวบ้านในหมู่บ้าน/ชุมชน และตัวบ่งชี้อื่นๆ ในแบบรายงาน บร.1

ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น หรือ ตัวชี้วัดบริบทภายในท้องถิ่น ประกอบไปด้วยตัวแปรตาม บร. 1 ดังต่อไปนี้

- 1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน/ชุมชน
- 1.2.2 สภาพปัจจุบัน
- 1.2.3 ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน/ชุมชน
- 1.2.4 ด้านวัฒนธรรม
- 1.2.5 ข้อมูลด้านอื่นๆ อย่างเช่น

- วัฒนธรรมประเพณี หรือแบบแผนการดำเนินชีวิตที่เด่นๆ ของท้องถิ่นชุมชน ลักษณะบางประการที่สื่อแสดงถึงความไม่เข้มแข็งของชุมชน/ท้องถิ่น เช่น การละทิ้งถิ่นฐาน ความไม่สามัคคี การแตกแยกของครอบครัว โรคภัยประจำท้องถิ่น
- ลักษณะบางประการด้านเศรษฐกิจและอาชีพ เช่น การมีหนี้สินของชาวบ้าน การมีที่ทำกินของตนเอง การเช่าที่ทำกิน การตลาดสำหรับผลผลิต

2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 2.1 นโยบายของรัฐบาลด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
- 2.2 คณะกรรมการหมู่บ้าน
- 2.3 เงิน 1 ล้านบาท
- 2.4 ผู้สมัครขอกู้
- 2.5 เงินที่ผู้กู้ชำระคือ

3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
 - 3.1 การคัดเลือกผู้กู้
 - 3.2 การแนะนำวิธีการทำธุรกิจ
 - 3.3 การทำบัญชี
 - 3.4 การรับชำระหนี้
 - 3.5 การช่วยเหลือภาค
 4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้
 - 4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่ตัวแปร
 - จำนวนผู้กู้
 - ยอดเงินให้กู้
 - ชื่อเสียงของชุมชน
 - 4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)
 - จำนวนผู้ที่กู้ได้
 - การขยายกิจการของผู้กู้
 - การเกิดกิจการใหม่ขึ้นในท้องถิ่น
 - จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน
 - 4.3 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)
 - ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้
 - กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง
 - ท้องถิ่นมีเครือข่ายทางการตลาด
 - ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ
- ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้
 - 1.1 ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ
 - 1.2 ตัวชี้วัดระดับท้องถิ่น
 - 1.3 ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
 - ทรัพย์สินของผู้กู้และเครือข่าย
 - หนี้สินธนาคารของผู้กู้

- หนี้สินนอกกรอบของผู้กู้
- อาชีพหลักของผู้กู้
- รายได้ของครอบครัว
- ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ
- ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว

2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าหน่วยระบบ B (Input Indicator) ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- จำนวนเงินที่กู้มาได้
- สถานที่, วัตถุประสงค์
- เทคนิควิธีการทำงาน
- กำลังทำงาน
- เงินอื่นๆ

3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B (Process Indicator) ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- การหาตลาดที่ดี
- การหางค์ผู้ผลิตที่ดี
- การทำกิจการถูกวิธี
- การทำบัญชี
- การวิเคราะห์ประเมิน

4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้

4.3 ผลผลิตโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่

- รายได้เป็นเงิน
- ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นถึงของ

4.4 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

- ผู้กู้ได้ขยายกิจการ
- ผู้กู้ได้ทำกิจการ โดยเทคนิควิธีที่ดีขึ้นอันเนื่องมาจากได้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

4.5 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่

- ผู้กู้มีการพึ่งตนเอง
- ผู้กู้มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน

- การกลับคืนถิ่นของประชาชน

ความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบ เพราะหน่วยระบบ A ประเมินความสำเร็จหรือไม่เน้นขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบ B กล่าวคือ ถ้าหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้ประสบความสำเร็จเงินที่ผู้กู้ชำระคือก็จะส่งเข้าไปเป็นเงินจยนำเข้าไปให้แก่หน่วยระบบ A มากขึ้น

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่ แบบรายงานต่างๆ (บร.) และแบบเก็บข้อมูลอื่นๆ เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีดังนี้

1. แบบรายงาน บร.1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน)
2. แบบรายงาน บร.2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)
3. แบบรายงาน บร.3 (แบบรายงานความรู้ความเข้าใจ ที่สนใจที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
4. แบบรายงาน บร.4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)
5. แบบรายงาน บร.5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
6. แบบรายงาน บร.6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
7. แบบรายงาน บร.7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน)
8. แบบรายงาน บร.8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์)
9. แบบรายงาน บร.9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)
- 10.แบบรายงาน บร.10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)
- 11.แบบรายงาน บร.11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี)
- 12.แบบรายงาน บร.12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)
- 13.การสัมภาษณ์เพิ่มเติม,แบบสอบถามต่างๆ

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการทำสารนิพนธ์ไม่ได้เน้นความเคร่งครัดในวิธีวิจัยที่จะมุ่งควบคุมการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลแต่เพื่อให้ได้สาระ และข้อหลักวิชาที่รวบรวมมาได้ ดังนั้นจึงไม่ได้แสดงวิธีการโดยละเอียดในการเก็บข้อมูลสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล ที่ใช้ในการประเมินกองทุนหมู่บ้านยุคโคลน ตำบลไค้งยาง อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา วิธีการเก็บข้อมูลและการทำสารนิพนธ์ ประกอบไปด้วยหลายวิธีอันได้แก่

- 1) การสัมภาษณ์โดยการใช้แบบ บร. ต่างๆ การสัมภาษณ์คณะกรรมการหมู่บ้าน ตัวแทนกลุ่มผู้นำชุมชน สมาชิกกองทุน คณะกรรมการกองทุน และชาวบ้านทั้งรายบุคคลและกลุ่มบุคคลในหมู่บ้าน เป็นประเด็นหลักในการสัมภาษณ์และให้ได้ความจริงจากผู้ให้สัมภาษณ์มากที่สุด
- 2) การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการประชุมของสมาชิกกองทุนและการประชุมสามัญของชาวบ้าน ที่มาร่วมประชุมเสนอความคิดเห็นต่างๆ โดยการบันทึกข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
- 3) การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม เช่น เข้าร่วมการประชุม
- 4) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เป็นการสังเกตการนั่นเอง
- 5) การศึกษาเจาะลึกกรณี จะศึกษาจากสมาชิกกองทุนที่ได้รับอนุมัติเงินกู้โดยการศึกษาเป็นรายบุคคล

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลของกองทุนหมู่บ้านยุคโคลน ตำบลไค้งยาง อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลในประเด็นที่ต้องการ

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

- การวิเคราะห์โดยใช้สถิติ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ การคำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ต้องการ
- การวิเคราะห์โดยไม่ใช้สถิติ ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ การศึกษาจากเอกสารและข้อมูลที่มีการบันทึกไว้

6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

- การวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์
- การวิเคราะห์นโยบายแนวคิดของคณะกรรมการกองทุนและของสมาชิกกอง

ทุนการวิเคราะห์ข้อมูลของกองทุนจะวิเคราะห์ได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการประเมินกองทุน โดยสรุปประเด็นที่ไม่เกี่ยวข้องออกไป เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

สารนิพนธ์บทที่ 4 ผลการติดตามประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติประกอบด้วยกรรายงานข้อมูลที่ได้ตามกรอบความคิดทฤษฎี จีพีพี โมเดล (CIPP Model) ในรายงานตอนที่ 1 - 5 และการรายงานตามวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์แต่ละประการ 4 ประการ มี 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน
2. ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม
3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้
4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์การทำสารนิพนธ์ 4 ประการ ได้แก่
 - 4.1 เพื่อทราบว่ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติบรรลุเป้าหมาย 5 ข้อเพียงใด
 - 4.2 เพื่อทราบว่ามีการใช้จ่ายด้านบวกและด้านลบอะไรบ้างที่สนับสนุนหรือขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุน
 - 4.3 เพื่อทราบได้เกิดองค์การเครือข่ายของการเรียนรู้หรือไม่ จากกระบวนการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้
 - 4.4 เพื่อทราบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

โดยที่จะใช้หลักการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Evaluation) เป็นสำคัญ ดังนั้น สำหรับตัวชี้วัดหรือตัวแปรที่ผู้ประเมินไม่สามารถตั้งเกณฑ์ตัดสินค่า “ดี-เลว” ก็จะนำเสนอข้อมูลสภาพจริงเท่านั้น ส่วนตัวชี้วัดใดที่สมควรตั้งเกณฑ์ตัดสินค่าได้ก็จะแสดงเกณฑ์นั้นอย่างชัดเจน ควบคู่ไปกับการเสนอข้อมูล และเสนอผลการตัดสินค่า

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 บริบทระดับประเทศ

1.1.1 ความยากจนของประเทศ

เมื่อพิจารณาถึงภาวะความยากจนโดยอาศัยเกณฑ์ตัดสินความยากจนพบว่า ความยากจนมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องแต่เมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540 ได้ส่งผลกระทบทำให้สัดส่วนคนจนกลับเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 13.0 ในปี 2541 และร้อยละ 15.9 ในปี 2542 อย่างไรก็ตามปัญหาความยากจนเริ่มคลี่คลายตั้งแต่ปี 2543 เป็นต้นมา โดยสัดส่วนคนจนลดลงเหลือร้อยละ 14.2 ในปี

2543 และร้อยละ 13.0 ในปี 2544 หรือลดลงจากจำนวน 9.9 ล้านคนในปี 2542 เหลือ 8.2 ล้านคน ในปี 2544 หรือลดลง 1.7 ล้านคนในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา

เมื่อเปรียบเทียบสถานการณ์ความยากจนของประเทศไทยกับต่างประเทศโดยเปรียบเทียบสัดส่วนผู้มีรายได้น้อย ปรากฏว่าสัดส่วนความยากจนในประเทศไทยยังคงอยู่ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับประเทศอื่นในภูมิภาคเดียวกัน เช่น จีน ลาว กัมพูชา แต่ไทยก็ยังคงสูงกว่าประเทศเกาหลีใต้และมาเลเซีย

ภาวะเศรษฐกิจไทยในปัจจุบันเริ่มฟื้นตัวขึ้นและสัดส่วนคนจนเริ่มลดลงตั้งแต่ปี 2543 และรัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและมีมาตรการแก้ไขปัญหาความยากจน ดังนั้นจึงคาดหมายได้ว่าสถานการณ์ความยากจนของไทยมีแนวโน้มที่ลดลง สัดส่วนคนจนลดลงเหลือร้อยละ 12 ของประชากรในปี 2549 ซึ่งเป็นปีสุดท้ายของแผน

สาเหตุความยากจน

- คนจนส่วนใหญ่อยู่ในเขตชนบท ร้อยละ 82.1 ของคนจนทั้งหมด 8.6 ล้านคน โดยคนจน 2 ใน 3 ของคนจนทั้งหมดอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีการถือครองที่ดินน้อยมีขนาดครอบครัวใหญ่ ได้รับการศึกษาน้อยกว่าคนทั่วไป
- สาเหตุคนจนเกี่ยวข้องกับปัจจัยหลัก 3 ปัจจัย ได้แก่
 - ปัจจัยภายใน ได้แก่ สาเหตุจากตัวบุคคลหรือจากสมาชิกในครอบครัว คือ คนจนส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพที่ไม่มั่นคงหรือมีรายได้น้อยไม่พอกับรายจ่าย ขาดความรู้ความสามารถในการผลิตและการลงทุน
 - ปัจจัยภายนอก ได้แก่ สาเหตุจากปัจจัยทางโครงสร้างหรือจากสภาพแวดล้อมในชุมชนประกอบด้วย สภาพแวดล้อมในชุมชนไม่น่าอยู่และไม่ถูกสุขลักษณะ และประสบกับปัญหาอาชญากรรมและยาเสพติดทำให้ขาดความเชื่อใจในการดำรงชีวิตของคนในชุมชนมีสูง ชุมชนขาดกระบวนการเรียนรู้การบริหารจัดการองค์การภายในชุมชน

ผลกระทบจากปัจจัยภายนอก ได้แก่ สภาพการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างไม่คาดคิด ซึ่งมีผลกระทบต่อคนจน ประกอบด้วย ความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศและภัยธรรมชาติ วิกฤติเศรษฐกิจ และความแปรปรวนของผลผลิตในตลาดโลก ความทุจริตโหดร้ายและความห่อหุ้มหรือของแหล่งทรัพยากร

การดำเนินการแก้ไขปัญหาความยากจนและประเด็นปัญหา

เริ่มมีความชัดเจนขึ้นในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 (พ.ศ.2525-2529) จนถึงปัจจุบันสรุปเป็นภาพรวมดังนี้

- การดำเนินการโดยใช้งบประมาณแผ่นดิน ประกอบด้วยแผนงานและโครงการ แก้ไขปัญหาความยากจนภายใต้ โครงการการแก้ไขปัญหาคความยากจน (กข.คจ.) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โครงการเพื่อบรรเทาปัญหาความยากจน
- การแก้ไขก็โดยใช้งบประมาณจากเงินกู้ต่างประเทศที่สำคัญ ได้แก่ โครงการ ช่วยลดผลกระทบทางสังคม โครงการกองทุนเพื่อสังคม โครงการเงินกู้ของธนาคารเพื่อการพัฒนา เอเชีย
- การดำเนินงานเพื่อการเร่งด่วนของรัฐบาล เพื่อแก้ไขปัญหาคความยากจน ได้แก่ การพักชำระหนี้ให้แก่เกษตรกรรายย่อยเป็นเวลา 3 ปี การตั้งกองทุนหมู่บ้านกองทุนละ 1 ล้านบาท โครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า การลดตั้งธนาคารประชาชน โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์
- บทบาทภาคเอกชน/ชุมชน ในการแก้ไขปัญหาคความยากจน เช่น โครงการ ธุรกิจเพื่อสังคม โครงการสวัสดิการผู้สูงอายุ โครงการพัฒนาส่งเสริมธุรกิจชุมชน ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาคความยากจนที่จะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องมีดังนี้
- การส่งเสริมนโยบายเศรษฐกิจมหภาคให้อื้อต่อการแก้ไขปัญหาคความยากจน โดยการพัฒนาประเทศให้สมดุลย์โดยการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจเพื่อให้เศรษฐกิจฐานรากมีความเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้น ส่งเสริมการเงินฉุกเฉินโดยองภาคเศรษฐกิจ การส่งเสริม นโยบายการค้าที่ส่งผลดีแก่ภาคเกษตรและแรงงาน และการลงทุนที่แก้ไขปัญหาคความยากจน
- การเพิ่มศักยภาพและโอกาสของคนจน โดยการพัฒนาระบบการเรียนรู้ การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็ง การส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน การปรับใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับเทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างเหมาะสม
- การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ การเร่งรัดการแก้ไขปัญหาคอย่างเป็นธรรมในเรื่องที่ดินทำกิน การจัดสรรน้ำ การสร้างกลไกแก้ไขปัญหาคขัดแย้งจากการแย่งชิงทรัพยากร
- การปรับปรุงระบบบริหารภาครัฐ เพื่อแก้ไขปัญหาคความยากจน โดยการปรับ กระบวนทัศน์และบทบาทหน่วยงานภาครัฐทั้งส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น การจัดทำแผนงานโครงการการปรับปรุงระบบงบประมาณ โดยเน้นผลงาน

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

กระทรวงอุตสาหกรรมซึ่งในการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ ได้นำเสนอแผนแม่บทการพัฒนา SMEs (ภาคอุตสาหกรรม) ด้วยโดยมีกลยุทธ์หลัก 7 ประการดังนี้

ยกระดับความสามารถด้านเทคโนโลยีและการจัดการ

- พัฒนาและประยุกต์ระบบวินิจัยและให้คำปรึกษาเบื้องต้นแก่สถานประกอบการให้เป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมและจัดความช่วยเหลือแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
- จัดระบบบริการที่ปรึกษาเฉพาะด้านเพื่อแก้ไขปัญหาและปรับปรุงกิจการ
- สนับสนุนและส่งเสริมการปรับปรุงกิจการให้ทันสมัย (Modernization) และใช้ระบบ ISC และ TQM ที่เหมาะสมกับธุรกิจไทย
- สนับสนุนการยกระดับคุณภาพสินค้าของ SMEs สู่มาตรฐานสากล
- พัฒนาเครือข่ายและประสิทธิภาพของแหล่งบริการวิจัยและพัฒนาพัฒนาผู้ประกอบการและทายากรบุคคลของ SMEs
- บ่มเพาะและสร้างผู้ประกอบการใหม่และพัฒนาผู้ประกอบการเดิมให้พร้อมกับการแข่งขันในยุคโลกาภิวัตน์
- เพิ่มประสิทธิภาพของระบบมาตรฐานฝีมือแรงงาน
- ปรับปรุงการผลิตบุคลากรในสถานประกอบการ สร้างและขยายโอกาสด้านการตลาดแก่ SMEs
- ปรับปรุงระบบการจัดซื้อของรัฐให้เอื้อต่อ SMEs โดยเน้นการขยายโอกาสแก่รัฐวิสาหกิจขนาดย่อม
- ส่งเสริมให้เกิดกิจการรับช่วงการผลิตที่เชื่อมโยงกับวิสาหกิจขนาดใหญ่ทั้งในประเทศและต่างประเทศ
- เพิ่มความเข้มแข็งของกิจกรรมส่งเสริมการส่งออก ส่งเสริมภาระกิจการค้าชายแดน และจัดตั้งบริษัทระหว่างประเทศเพิ่มขีดความสามารถของสถาบันการเงินและสร้างกลไกเสริมทางการเงินเพื่อส่งเสริม SMEs
- ขยายและเพิ่มประสิทธิภาพระบบประกันสินเชื่อ
- พัฒนาสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐให้เป็นสถาบันการเงินเพื่อ SMEs
- จัดตั้งกองทุนเพื่อการร่วมทุนกับ SMEs ที่เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนา
- จัดตั้งกองทุนส่งเสริม SMEs เพื่อเป็นกลไกทางนโยบายในการส่งเสริม SMEs และเป็นแหล่งทุนสนับสนุนการรวมกลุ่มของ SMEs
- เพิ่มขีดความสามารถของหน่วยงานเพื่อให้บริการปรึกษาแนะนำด้านการเงินแก่ SMEs

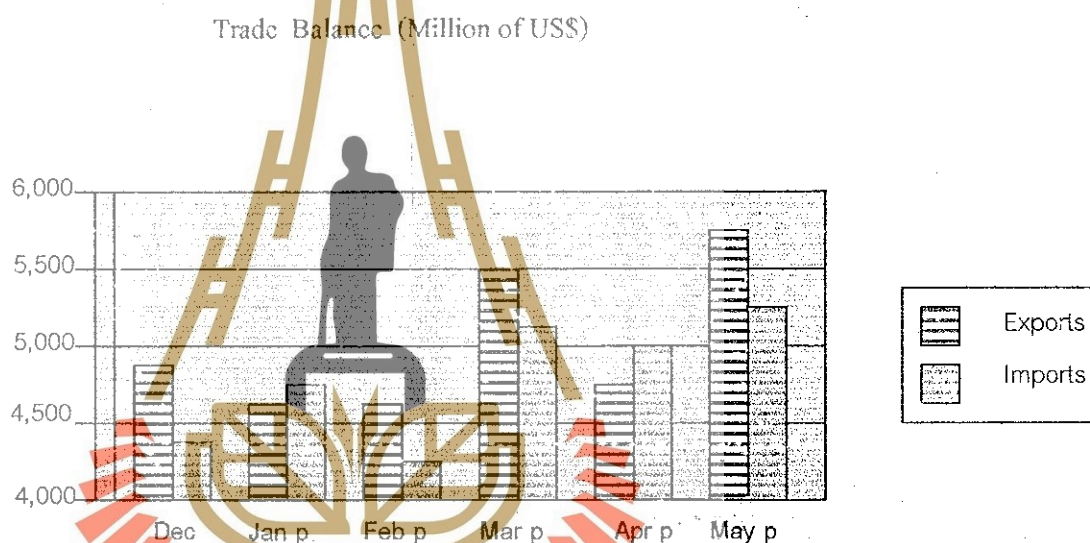
ปรับปรุงสภาพแวดล้อมของธุรกิจ

- เร่งพัฒนาและจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารของ SMEs
- พัฒนากลไกในการปรับปรุงนโยบาย กฎหมายและการบริหารเพื่อสร้างความ เป็นธรรมชาติเสียเปรียบของ SMEs
- ส่งเสริม SMEs ให้พร้อมเข้าสู่สังคมข่าวสาร
- ปรับปรุงประสิทธิภาพการกระจายสินค้า
- ยกกระดับขีดความสามารถในหน่วยงานระดับท้องถิ่นในการบริการให้แก่ SMEs และการจัดทำแผนส่งเสริม SMEs ในภูมิภาค ให้มีความสอดคล้องเชื่อมโยงระหว่างธุรกิจภาคต่างๆ เพื่อสร้างโอกาสทางธุรกิจใหม่ๆ
- ส่งเสริมการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมขนาดย่อม พัฒนาวิสาหกิจขนาดรายย่อยและวิสาหกิจชุมชน
- บ่มเพาะวิสาหกิจขนาดรายย่อยและวิสาหกิจชุมชนที่เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนา ในอนาคต
- ส่งเสริมการให้องค์ความรู้และภูมิปัญญาเดิมของวิสาหกิจรายย่อยและวิสาหกิจ ชุมชนเพื่อสร้างโอกาสทางธุรกิจ
- ยกกระดับขีดความสามารถด้านการจัดการเชิงธุรกิจและเชิงส่งเสริมให้วิสาหกิจ รายย่อยสามารถเข้าสู่ระบบที่เป็นทางการได้
- ผลักดันและยกระดับความร่วมมือในกลุ่มธุรกิจ สร้างความเชื่อมโยงและพัฒนากลุ่มวิสาหกิจครบวงจร ศึกษาวิจัยรูปแบบการพัฒนาอุตสาหกรรมยุทธศาสตร์ตามหลักการเกาะกลุ่ม ธุรกิจเพื่อประสิทธิภาพ โดยรวม
- พัฒนาโครงสร้างรองรับเพื่อส่งเสริมการเชื่อมโยงวิสาหกิจครบวงจร ในแต่ละภูมิภาค
- ผลักดันและสนับสนุนการรวมกลุ่มและการสร้างธุรกิจสัมพันธ์
- จัดมาตรการสนับสนุนด้านสิ่งอำนวยความสะดวก สิทธิประโยชน์และเงิน ทุนเพื่อผลักดันให้เกิดการลงทุนและร่วมลงทุนดำเนินกิจการประเภทต่างๆ รองรับธุรกิจอย่างครบวงจร

1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

ดุลการค้า (Trade Balance) เป็นผลต่างสุทธิระหว่างมูลค่าสินค้าออก เอฟ.โอ.บี. (ราคาที่ไม่รวมค่าระวางและประกันภัยสินค้า) กับมูลค่าสินค้านำเข้า ซี.ไอ.เอฟ. (ราคาที่ยรวมค่าระวางและประกันภัยสินค้า) ที่ได้ปรับตามคำนิยามของดุลการชำระเงินแล้ว

ดุลการชำระเงิน หมายถึง ผลสรุปของการทำธุรกรรมทางเศรษฐกิจ (Economic Transaction) ระหว่างผู้มีถิ่นฐานในประเทศ (Resident) กับผู้มีถิ่นฐานในต่างประเทศ (Nonresident) ระหว่างผู้มีถิ่นฐานในประเทศ (Resident) กับผู้มีถิ่นฐานในต่างประเทศ (Nonresident) ในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง

	Dec	Jan p	Feb p	Mar p	Apr p	May p
Exports	4,965	4,719	4,735	5,561	4,977	5,758
Imports	4,372	4,895	4,256	5,167	5,042	5,240
Trade Balance	593	- 176	479	394	- 265	518

เศรษฐกิจของประเทศไทยในเดือนพฤษภาคม 2545 มีมูลค่าการส่งออก 5,758 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ขยายตัวจากช่วงเดียวกันของปีที่แล้ว 4.3% ซึ่งเป็นการขยายตัวอย่างต่อเนื่องตามการฟื้นตัวของเศรษฐกิจประเทศคู่ค้ามาจากสินค้าอิเล็กทรอนิกส์เป็นหลัก โดยภาพรวมการส่งออกในด้านปริมาณขยายตัวเพิ่มขึ้น 17% ขณะที่มูลค่าการนำเข้า 5,240 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ส่งผลทำให้ดุลการค้าเกินดุล 518 ล้านดอลลาร์สหรัฐ การส่งออกจะขยายตัวเพิ่มขึ้นยังแสดงให้เห็น

ถึงกิจกรรมเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้น ส่วนดุลบริการและบริจากราคาเงินดอลลาร์ลดลงตามรายรับจากการท่องเที่ยวที่ลดลง เนื่องจากเป็นช่วงนอกฤดูกาลท่องเที่ยว รวมทั้งมีการจ่ายเงินปันผลค่อนข้างสูง ดุลบัญชีเดินสะพัด เกินดุล 564 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ดุลการชำระเงินเกินดุล 562 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ค่าเงินดอลลาร์สหรัฐที่อ่อนลงจะทำให้อำนาจซื้อของผู้นำเข้าน้อยลง ส่งผลให้แนวโน้มราคาสินค้าส่งออกดีขึ้น แนวโน้มการส่งออกของไทยไปยังตลาดหลักคือ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ยุโรป และอาเซียน มีทิศทางที่ดีขึ้นจากที่เคยติดลบมาๆ ก็มีอัตราการขายตัวติดลบลดลง ในขณะที่บาทตลาดได้พลิกสถานการณ์จากการขายตัวติดลบมาเป็นบวก

1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

การที่คนเราจะอยู่ดีกินดีมีความสุข ได้นั้นนอกจากจำเป็นต้องมีอาชีพที่มั่นคงมีรายได้ที่พอเพียงกับการดำรงชีพแล้ว ยังต้องมีคุณภาพชีวิตที่ดี นับตั้งแต่การที่อยู่อาศัยของตนเองที่มั่นคง มีสาธารณูปโภคพอเพียง มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน รวมทั้งการได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตด้วย

เรื่องชีวิตความอยู่ดีกินดีมีความสุขของคนอันเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปโดนเน้นการประเมินสภาพแวดล้อม 3 ด้าน คือ ด้านที่อยู่อาศัยและการได้รับการบริการสาธารณูปโภค ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ด้านสิ่งแวดล้อม

จากตัวชี้วัดดังกล่าวสามารถนำไปวัดผลการพัฒนาที่ผ่านมา ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่า สถานการณ์ของสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของสภาพที่อยู่อาศัย ปัญหาคุณภาพของแหล่งน้ำ เสียง อากาศเป็นพิษ ป่าไม้เสื่อมโทรม การแย่งชิงการใช้ผลประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติรวมทั้ง ปัญหาอาชญากรรม การฉกชิงวิ่งราว และปัญหายาเสพติด ล้วนแล้วแต่เป็นตัวอย่งของปัญหาที่สะท้อนให้เห็นถึงสภาพแวดล้อมโดยรวมของสภาพแวดล้อมที่ชัดเจนและนับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้น

สถานการณ์ด้านที่อยู่อาศัยและสาธารณูปโภคมีแนวโน้มดีขึ้น เมื่อเปรียบเทียบในช่วงก่อนวิกฤตและหลังวิกฤตเศรษฐกิจ (ปี 2535 – 2543) พบว่าประชาชนมีความมั่นคงในที่อยู่อาศัยมากขึ้น โดยประชาชนมีกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินมั่นคงถาวรขึ้น กล่าวคือในช่วงวิกฤตคือปี 2535 สัดส่วนการมีกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินมากขึ้นจากร้อยละ 72.5 เป็นร้อยละ 77.9 ในปี 2539 และร้อยละ 78.8 ในปี 2543 ตามลำดับ อย่างไรก็ตามผลกระทบวิกฤตเศรษฐกิจที่เห็นได้ชัดเจนก็คือครัวเรือนที่ต้องเช่าที่อยู่อาศัยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตลอด คือ ในปี 2535 คิดเป็นร้อยละ 7.0 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 9.8 และ 11.1 ในปี 2539 และปี 2543 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบสถานะทางเศรษฐกิจ กับการเป็นเจ้าของบ้านและที่ดิน พบว่า ผู้ทำอาชีพเกษตรและเป็นเจ้าของที่ดิน มีสัดส่วน

การเป็นเจ้าของบ้านและที่ดินสูงสุดโดยเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 97.3 ในปี 2535 เป็นร้อยละ 98.2 ในปี 2543 ส่วนผู้ที่มีอาชีพเสมือนพนักงาน และพนักงานขายบริการซึ่งเป็นกลุ่มที่มีรายได้ต่ำ มีสัดส่วน

ส่วนการ เป็นเจ้าของบ้านและที่ดินต่ำสุด เนื่องจากไม่มีกำลังซื้อเพียงพอ โดยรัฐจำเป็นต้องหาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว สำหรับครัวเรือนในชนบทเมื่อพิจารณาจากการมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินทำกิน ในช่วงปี 2535-2542 ปรากฏว่ามีแนวโน้มดีขึ้นมาก ทั้งนี้ จากข้อมูลพื้นฐานระดับ หมู่บ้าน หรือ กชช. 2ค พบว่าปัญหาเรื่องเอกสารสิทธิ์ที่ดินหรือ ไร่ไม่มีเอกสารสิทธิ์มีสัดส่วนลดลงทุกปี

น้ำประปาสามารถให้บริการเพิ่มขึ้นแต่ยังไม่ทั่วถึง โดยพบว่าประชาชนได้รับบริการพื้นฐานดังกล่าวเพิ่มขึ้น จากร้อยละ 25.4 ในปี 2535 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 61.4 ในปี 2543

การคมนาคมในเขตเมืองและชนบทมีแนวโน้มดีขึ้นการเดินทางในเขตกรุงเทพฯ มีความสะดวกดีขึ้นเล็กน้อย โดยพิจารณาจากความเร็วของรถยนต์ส่วนบุคคลบนถนนสายหลักที่มีแนวโน้มดีขึ้น กล่าวคือ ความเร็วของรถยนต์ขาเข้าเมืองเพิ่มขึ้นจาก 16.4 กม./ชม. ในปี 2541 เป็น 18.1 กม./ชม. ในปี 2544 สัดส่วนความเร็วของรถยนต์ขาออกจากเมืองเพิ่มขึ้นจาก 20.3 กม./ชม. ในปี 2541 เป็น 23.9 กม./ชม. ในปี 2541 เป็น 23.9 กม./ชม. ในปี 2544 อย่างไรก็ตามสภาพโดยรวมยังมีปัญหาด้านจราจรแออัด

ความสะดวกในการสื่อสารดีขึ้น การสื่อสารเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่สำคัญ พบว่าสัดส่วนเลขหมายโทรศัพท์พื้นฐานที่มีต่อประชากรมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยตลอดโดยเพิ่มขึ้นร้อยละ 2 ในช่วงปี 2539-2540 และมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 2.5 ในช่วงปี 2541-2543 ซึ่งแสดงว่าวิกฤตเศรษฐกิจ ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อการใช้บริการโทรศัพท์พื้นฐาน

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมีแนวโน้มลดลง ในปัจจุบันคดีอาชญากรรมได้ทวีความรุนแรงขึ้นมาก สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้รวบรวมสถิติจำนวนคดีอาชญากรรมทั่วประเทศ โดยได้เปรียบเทียบกับในช่วงก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ กับหลังวิกฤตเศรษฐกิจ พบว่า คดีอาชญากรรมทั่วประเทศมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จาก 1.2 คดีต่อประชากรพันคน ในปี 2535 เป็น 1.6 คดีต่อประชากรพันคนในช่วงวิกฤตปี 2540-2541 และเพิ่มขึ้นเป็น 1.7 คดีต่อประชากรพันคน ในช่วงหลังวิกฤตปี 2542-2543 โดยส่วนใหญ่เป็นคดีที่เกิดขึ้นในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งชี้ให้เห็นปัญหาความปลอดภัยของคนกรุงเทพฯ

สำหรับยาสเสพติดโดยเฉพาะยาบ้ามีแนวโน้มสูงมากขึ้น หากพิจารณาจากสถิติคดียาเสพติดในช่วงปี 2535-2543 พบว่า มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีอัตราการเพิ่มค่อนข้างสูง โดยจำนวนคดีเพิ่มขึ้นจาก 168,641 ในปี 2539 เป็น 225,252 ในปี 2541 และ 263,324 คดี ในปี 2543 ตามลำดับ โดยกรุงเทพมหานครยังเป็นพื้นที่ที่ประสบกับปัญหายาเสพติดสูงสุด คือประมาณร้อยละ 30 ของคดียาเสพติดที่เกิดขึ้นทั่วประเทศตลอดช่วงปี 2535-2543

คุณภาพของสิ่งแวดล้อมยังคงเป็นปัญหาระดับประเทศ เช่นเดียวกับปัญหามลพิษไม่ว่าจะเป็นมลพิษทางอากาศ เสียง ขยะ สารอันตราย สารตกค้างต่างๆ ล้วนแล้วมีผลกระทบต่อความอยู่

ดีมีสุขของประชาชนโดยตรง กรมควบคุมมลพิษและสำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม พบว่าแม้คุณภาพแหล่งน้ำที่มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่ามาตรฐานมาก โดยคุณภาพน้ำในบริเวณภาคกลางมีสภาพเสื่อมโทรมมากที่สุดโดยเฉพาะแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่างและแม่น้ำท่าจีนตอนล่าง ซึ่งอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อการค้ารังสีของคณและสัตว์น้ำ

มลพิษทางอากาศ มักพบในเขตเมืองใหญ่ โดยเฉพาะกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความรุนแรงที่สุดของประเทศซึ่งความสูงเฉลี่ยด้านสุขภาพ และความสูงเฉลี่ยทางด้านเศรษฐกิจนี้จะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 20 ภายในปี 2568

มลพิษทางเสียงสูงชันตามเมืองใหญ่ ซึ่งผลจากการตรวจสอบวัดบริเวณพื้นที่ทั่วไปและบริเวณริมถนนของจังหวัดต่างๆ พบว่า กรุงเทพมหานครมีระดับเสียงบนถนนเกินค่ามาตรฐานส่วนจังหวัดต่างๆ ในภูมิภาคระดับเสียงไม่เกินมาตรฐานที่กำหนด ยกเว้นริมถนนสายหลักในเมืองใหญ่

สารเคมีอันตรายตกค้างทำร้ายสุขภาพคนมากขึ้น จำนวนผู้ป่วยและผู้เสียชีวิตจากสารอันตรายมีจำนวนเพิ่มขึ้น ซึ่งในจำนวนผู้ป่วยดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นผู้ป่วยที่ได้รับสารเคมีเกษตรคิดเป็นร้อยละ 92 ของจำนวนผู้ป่วยที่ได้รับสารเคมีทั้งหมดที่เหลือเป็นผู้ป่วยที่ได้รับสารเคมีจากภาคอุตสาหกรรม

ในการฟื้นฟูสภาพแวดล้อม เพื่อนำมาซึ่งความอยู่ดีมีสุขของคนไทยทุกคนนั้น จำเป็นต้องสร้างจิตสำนึกให้ทุกภาคส่วนในสังคมมีการประสานร่วมมือและร่วมทำงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อนำมาซึ่งความอยู่ดีมีสุขของคนไทยทุกคน

บทบาทของสภาพแวดล้อม

สภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความอยู่ดีมีสุขของคนแต่ปัจจุบันสภาพแวดล้อมก็ถูกทำลาย มีปัญหารุนแรงและส่งผลกระทบต่อทั่วโลก ดังนั้นในการฟื้นฟู จึงต้องมีการสร้างจิตสำนึกได้ทุกคน เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมรอบตัวคนให้อยู่ในภาวะที่ดี คือ

1. คนมีความมั่นคงในที่อยู่อาศัย
2. ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
3. สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมมีคุณภาพ
4. ความอยู่ดีมีสุขให้เกิดขึ้นทุกหนทุกแห่งด้วย เพื่อนำมาซึ่งความอยู่ดีมีสุขของคนไทย

ทุกคน

1.1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

หลังจกประเทศไทยเกิดวิกฤยเศรษฐกิจเมื่อปี พ.ศ.2540 รัฐบาลได้แกมาตรการฟื้นฟูเศรษฐกิจ โดยออกกฎหมายถึง 11 ฉบับ ภายหลังจากไดถูกนักวิชาการเรียกว่า “กฎหมายขายชาติ” ทั้งนี้เพราะกฎหมายแต่ละฉบับต่างเอื้อประโยชน์ให้ต่างชาติเข้ามามีส่วนร่วมในกิจการและธุรกิจต่างๆ มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการอนุญาตให้ต่างชาติเข้ามาถึงครองที่ดินได้ยาวนานถึง 99 ปี การส่งเสริมการค้าเสรีทำให้บริษัทข้ามชาติเข้ามาตั้งตลาดร้านค้าโชห่วยของไทยแค่ 2-3 ปี โชห่วยของคนไทยจึงไปแล้วถึง 250,000 ราย ทางสำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้รายงานผลการสำรวจภาวะการทำงานของคนไทยในเดือน มิถุนายน 2545 มีอัตราว่างงาน จำนวน 6.4 แสนคน และหากเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อนมีจำนวนลดลง 1.7 แสนคนในขณะที่จำนวนผู้มีงานทำ 33.25 ล้านคน มากกว่าผู้มีงานทำในช่วงปีก่อน ประมาณ 6 แสนคน

นพ.ทวี ตั้งเสรี ผู้อำนวยการโรงพยาบาลจิตเวชนครราชสีมา เผยสถานการณ์ยุคเศรษฐกิจตกต่ำทำให้ยอดผู้ป่วยโรคจิตเพิ่มยอดสูงขึ้น โคราชครองแชมป์เขตยอดผู้ป่วยกว่า 5,000 ต่อเดือน ให้เขต 5 ได้แก่ นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์ และมหาสารคาม เฉลี่ยยอดผู้ป่วยต่อเดือน ประมาณ 5,000 – 7,000 รายจังหวัดที่มียอดผู้ป่วยมารับบริการมากที่สุดคือ นครราชสีมา โดยเฉลี่ยประมาณ 5,592 ราย ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา รองลงมาเป็นอาชีพค้าขาย นักธุรกิจ และข้าราชการ ซึ่งผู้ป่วยที่มารับการรักษาเป็นโรคจิตกึ่งจิตเกี่ยวกับภาวะเศรษฐกิจ

1.1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคนเรียกว่าความล่มสลายของท้องถิ่นชนบท

บรรยากาศโดยภาพรวมของท้องถิ่นชนบทภายในประเทศไทยพบว่า ชุมชนส่วนใหญ่มีผู้นำที่มีลักษณะความเป็นผู้นำสูงทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการทั้งในแง่การแก้ไขข้อขัดแย้งในชุมชนและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สาธารณสมบัติของชุมชน ชุมชนส่วนใหญ่มีการรวมตัวกันแบบหลวมๆ และขาดความสามารถในการต่อรองในการซื้อขายผลผลิตของชุมชน ลักษณะความสัมพันธ์ที่เนื่องแน่นที่สุดในชุมชนส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะเครือญาติซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการเชื่อมความสัมพันธ์ในด้านการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ของชุมชนมีแนวโน้มจะลดลงเรื่อยๆ ในด้านโครงสร้างขององค์กรบริหารจัดการในชุมชนส่วนใหญ่แล้วในชุมชนอื่นๆ จะอยู่ภายใต้การบริหารและจัดการของคณะกรรมการหมู่บ้าน แต่ชุมชนส่วนใหญ่ยังขาดระบบการตรวจสอบประเมินความคุ้มค่าความเหมาะสมของทุกกิจกรรมที่ได้รับงบประมาณจากทางราชการในด้านการแบ่งงาน แบ่งความรับผิดชอบของชุมชนมีน้อยมาก ส่วนใหญ่จะรวมอยู่ที่ผู้ใหญ่บ้าน โอกาสที่จะ

ได้เรียนรู้จากการทำงานร่วมกับจึงมีน้อย ในขณะที่ความอุดมสมบูรณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนลดลงแต่กลับมีค่าวิมการบริโภคเพิ่มขึ้นสมาชิกชุมชนคนรุ่นใหม่มีักจะละทิ้งชุมชน ไปทำงาน

ในตัวเมืองปล่อยให้ผู้สูงอายุและเด็กอยู่ในชุมชน อย่างไรก็ตาม การที่ขนาดของเมืองได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว โดยขาดการวางแผนขณะที่เครื่องมือการบริหารเทศบาลในปัจจุบันยังไม่เพียงพอที่จะสามารถจัดการกับปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ ซึ่งแตกต่างจากชนบทที่นับวันยังมีขนาดเล็กลงและค่อยคล่าลงตามลำดับ

1.1.7 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

สังคมไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรเป็นสังคมอุตสาหกรรม จนกระทั่งเปลี่ยนมาเป็นสังคมสารสนเทศ ซึ่งส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิต ความคิดและค่านิยมของคนไทย ในสังคมเกษตรนั้นคนส่วนใหญ่เป็นผู้ควบคุมการผลิต แต่สังคมอุตสาหกรรมคนเป็นเพียงชิ้นส่วนการผลิต และเมื่อเข้าสู่สารสนเทศปรากฏว่า การดำเนินชีวิตของคนไทยเป็นไปอย่างรีบเร่ง มีการบริโภคผ่านสังคมสารสนเทศจนส่งผลให้คนไทยขาดการถึ้นกรองทั้งในด้านความถูกต้อง สาระประโยชน์และศีลธรรม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงจากสังคมช่วยกันผลิตมาเป็นสังคมบริโภคนิยม ทำให้คนไทยมีความต้องการทางวัตถุนิยมมากขึ้นทั้งยังมีการถ่ายทอดค่านิยมและความต้องการไปสู่ลูกหลานอีกด้วย ในขณะที่เดียวกันที่เปลี่ยนจากสังคมธรรมนิยมมาเป็นสังคมบริโภคนิยมทำให้สังคมไทยดั้งเดิมที่เคยยึดถือความถูกต้อง ตลอดจนความรับผิดชอบซึ่งเคยใช้เป็นเกณฑ์ในการดำเนินชีวิตนั้น ได้เปลี่ยนไปสู่วัตถุนิยมที่ยึดสินค้ำและคุณภาพสินค้าเป็นหลัก กระแสโลกาภิวัตน์ได้ส่งผลให้คนไทยหันไปยกย่องฝรั่งและดูถูกคนไทยด้วยกันเอง ค่านิยมของคนไทยปัจจุบันจึงหันไปปรับวัฒนธรรมของต่างประเทศไม่ว่าจะเป็นเรื่องการบริโภค การดำรงชีวิต การใช้สินค้าจากต่างประเทศ ซึ่งมีราคาแพงเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงรสนิยม ทำให้ในปัจจุบันคนไทยหลงลืมคุณค่าของภูมิปัญญาไทยจึงต้องกระตุ้นคุณค่าอารยธรรมไทยให้คงอยู่ ที่สำคัญที่ถือว่ามีอิทธิพลสูงสุดต่อการสร้างค่านิยมของคนไทยก็คือสื่อมวลชนโดยสามารถเปลี่ยนวิธีการสร้างค่านิยมของไทยได้อย่างสิ้นเชิงโดยการปลุกฝังผ่านทางสื่อต่างๆ

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

เนื่องจากบ้านกุคโคลนตั้งอยู่ในที่ลุ่มมีน้ำท่วมขังตลอดปี ทำให้เกิดเป็นดินโคลนเฉอะแฉะมาก ชาวบ้านในหมู่บ้านจึงพร้อมใจกันตั้งชื่อว่าบ้านกุคโคลน เป็นหมู่บ้านที่ก่อตั้งขึ้นมาเอง มิได้อพยพมาจากที่ไหนเลย

สภาพเดิมทางภูมิศาสตร์ เป็นที่ลุ่มเป็นที่สวนไร่นาและเป็นหนองน้ำ อาชีพครั้งแรกของราษฎร การทำนา ทำสวน เลี้ยงสัตว์ ค้าขาย อาชีพปัจจุบันก็ยังทำนา ค้าขาย ทำสวน ทำไร่ การเปลี่ยนแปลงด้านสาธารณูปโภค เช่น ถนนเมื่อเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านเป็นแบบ สะพานดิน และมีการเปลี่ยนแปลงเป็นถนนลูกรัง เมื่อ พ.ศ. 2517 ยาว 100 เมตร และเป็นถนนลาดยาง เมื่อ พ.ศ. 2535 ยาว 14 กิโลเมตร และเปลี่ยนเป็นถนนคอนกรีตในหมู่บ้านทั้งหมด 1,170 เมตร และมีไฟฟ้าเข้าหมู่บ้าน เมื่อ พ.ศ. 2518 และมีการสร้างประปาขนาดใหญ่สร้างเมื่อ พ.ศ. 2539

2) สภาพภูมิศาสตร์

ลักษณะที่ตั้งของหมู่บ้านกุดโศลกอน อาณาเขตติดต่อกับหมู่บ้านอื่นคือ

ทิศเหนือ	ติดกับ	หมู่บ้านโนนคำ
ทิศตะวันออก	ติดกับ	หมู่บ้านเหมืองดี
ทิศใต้	ติดกับ	หมู่บ้านกุดจิก
ทิศตะวันตก	ติดกับ	หมู่บ้านใหญ่กุดกลาน

3) สภาพเศรษฐกิจและสังคมการศึกษาและประชากร

อาชีพของหมู่บ้านกุดโศลกอน คือ การทำการเกษตร ทำสวน ค้าขาย โดยมีที่ทำการเกษตรมี 295 ไร่ เป็นที่นา 257 ไร่ เป็นที่สวน 38 ไร่ ร้านค้าในหมู่บ้านมีทั้งหมด 3 ร้าน ส่วนมากจะเป็นร้านขายของชำ มีโรงสีในหมู่บ้าน 2 แห่ง เป็นโรงสีขนาดกลาง ไม่มีโรงเรียนและวัดในหมู่บ้าน และไม่มีโรงงานอุตสาหกรรม

เมื่อเกิดการเจ็บป่วยชาวบ้านจะไปรักษาที่สถานเอนามัยโค้งยาง โดยโรคที่พบมากที่สุดได้แก่ โรคไข้หวัด โรคไข้เลือดออก

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ตารางที่ 1 รายได้ของประชาชนในหมู่บ้านค้อปีในแต่ละครอบครัวโดยสรุปรวมทั้งหมด

จำนวน (บาท)	จำนวน(ครอบครัว)
1,000 - 5,000	7
5,001 - 10,000	23
10,001 - 20,000	32
10,001 - 30,000	19
30,001 - 50,000	15

ตารางที่ 2 ครอบครัวที่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง

จำนวน(ไร่)	จำนวนครอบครัว
1 - 5	45
6 - 10	34
11 - 12	10
21 - 50	3
50 ไร่ขึ้นไป	4

ลักษณะประชากร

หมู่บ้านกุดโคลน มีจำนวนประชากร 426 คน ชาย 196 คน หญิง 230 คน จำนวนครัวเรือน ของหมู่บ้าน 96 ครัวเรือน

ตารางที่ 3 จำนวนประชากรและจำนวนครัวเรือนของบ้านกุดโคลน

ช่วงอายุ	จำนวน (คน)
1 วัน - 3 ปีเต็ม	14
2 ปี 1 วัน - 6 ปีเต็ม	15
6 ปี 1 วัน - 12 ปีเต็ม	38
12 ปี 1 วัน - 14 ปีเต็ม	22
15 ปี 1 วัน - 18 ปีเต็ม	11
18 ปี 1 วัน - 50 ปีเต็ม	224
50 ปี 1 วัน - 60 ปีเต็ม	24
60 ปี 1 วัน - ขึ้นไป	77

การศึกษา ส่วนใหญ่จบภาคบังคับ

4) วัฒนธรรมประเพณี

สำหรับวัฒนธรรมประเพณีของชาวบ้านกุดโคกลงได้รับการประเพณีและวัฒนธรรมอันดีไว้ เหมือนกับหมู่บ้านอื่นๆ ภาษาพื้นบ้านที่ใช้กันมากจะเป็นภาษาไทย-โคราช ตารางที่ 4 ในหมู่บ้านกุดโคกลงมีการทำบุญ หรือ งานประเพณีดังนี้

เดือนมกราคม	ทำบุญประเพณี ขึ้นปีใหญ่
เดือนเมษายน	ทำบุญประเพณี ทำบุญเทศกาลสงกรานต์
เดือนกรกฎาคม	ทำบุญประเพณี งานเข้าพรรษา(เทศน์มหาชาติ)
เดือนสิงหาคม	ทำบุญประเพณี วันแม่แห่งชาติ
เดือนตุลาคม	ทำบุญประเพณี งานออกพรรษา
เดือนพฤศจิกายน	ทำบุญประเพณี ประเพณีลอยกระทง
เดือนธันวาคม	ทำบุญประเพณี วันพ่อแห่งชาติ

5) ข้อมูลด้านอื่นๆ

1.1 โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากร

โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากร ถนนภายในหมู่บ้านเป็นถนนคอนกรีต การคมนาคมสะดวกสบาย ประปาไฟฟ้าหมู่บ้านมีใช้ทุกครัวเรือน การติดต่อสื่อสารสะดวกมีโทรศัพท์บ้านและโทรศัพท์สาธารณะ ในหมู่บ้านมีศาลาประชาคมในหมู่บ้านมีหอกระจายข่าวอยู่ 1 แห่ง ซึ่งตั้งอยู่ในหมู่บ้านกุดโคกลง เพื่อใช้ในการกระจายข่าวสารให้แก่ชาวบ้านได้รับรู้

1.2 ผู้นำชุมชน

(1) ผู้นำชุมชนของบ้านกุดโคกลง คือ

นายชาญวิทย์ การณ์สูงเนิน (ผู้ใหญ่บ้าน)

นายจำลอง ไร่ไธสง (ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน)

นายหลง โถ่สูงเนิน (ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน)

(2) คณะกรรมการหมู่บ้านมีทั้งหมด 9 คน

นายชาญวิทย์ การณ์สูงเนิน ประธาน

นายสมบัติ กิวสูงเนิน รองประธาน

นายหลง โถ่สูงเนิน กรรมการ

นางเตือนใจ คางสูงเนิน	กรรมการ
นายสมอง คางสูงเนิน	กรรมการ
นางละไม ถิ่นสูงเนิน	กรรมการ
นายจำลอง ไร่ไร่สง	กรรมการ
นางวิชา เป็ลี่ยนสังคม	กรรมการ
นางละมุน ไร่ไร่สง	กรรมการ

3 สมาชิกที่เป็น อบต. ในหมู่บ้านกุดโกลนมี 2 คน คือ

พันเอกบุญศรี ตรีสิทธิ์	ประธาน อบต.
นายสมบัติ คิ้วสูงเนิน	อบต.

(5.3) การรวมกลุ่มในหมู่บ้านกุดโกลน

- 1) กลุ่มเกษตร สมาชิก 43 คน ตั้งขึ้น พ.ศ. 2543 ปัจจุบันมีเงินกลุ่ม 4,300 บาท
- 2) กลุ่มแปรรูปอาหาร สมาชิก 20 คน ตั้งขึ้น พ.ศ. 2543

กลุ่มกองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท สมาชิก 86 คน ปัจจุบันกองทุน 2,000 บาท

กลุ่มออมทรัพย์

(5.4) ภูมิปัญญาท้องถิ่นต่างๆ ในหมู่บ้านมีดังนี้

- 1) ด้านเกษตรกรรม (การเพาะปลูก การขยายพันธุ์พืช การเลี้ยง การเพาะพันธ์สัตว์ การเกษตรผสมผสาน ตลอดจนการปรับใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการเกษตร

- อาจารย์จ่านงค์ นายชูวงษ์ รับราชการ เพศชาย อายุ 39 ปี เชี่ยวชาญด้านการปรับใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการเกษตรประสบการณ์ 8 ปี ที่อยู่ บ้านกุดโกลน เลขที่ 8 หมู่ที่ 8 ตำบลไค้ข่าง อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

- นายจัน ภูเมืองสูงเนิน เพศชาย อายุ 68 ปี เชี่ยวชาญด้านการจัดสาน ประสบการณ์ 20 ปี ที่อยู่ เลขที่ 6 หมู่ 8 ตำบลไค้ข่าง อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

- ดาบัว ถิ่นสูงเนิน เนิน เพศชาย อายุ 85 ปี เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทย(การเป่าปี่) ประสบการณ์ 40 ปี ที่อยู่ เลขที่ 7 หมู่ 8 ตำบลไค้ข่าง อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

- นางเขียน เป็ลี่ยนสังคม เพศหญิง อายุ 56 ปี เชี่ยวชาญด้านการปรุงแต่งอาหาร) ประสบการณ์ 30 ปี ที่อยู่ เลขที่ 72 หมู่ 8 ตำบลไค้ข่าง อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

(5.5) โครงการพัฒนาของหมู่บ้านยุคโคลนที่ผ่านมาประกอบไปด้วยโครงการภาครัฐ ได้แก่

- โครงการทำถนนเลียบบดลอง หมู่ที่ 8 โดยหน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลไค้ยง ดำเนินงานปี พ.ศ. 2538 ผลการดำเนินงานเสร็จสิ้นตามกำหนดสะดวกในการสัญจรไปมา
- โครงการปรับปรุงพื้นที่สาธารณะ โดยหน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลไค้ยง ดำเนินงานปี พ.ศ.2542 ผลการดำเนินงานเสร็จสิ้นตามโครงการ
- โครงการทำประปาขนาดใหญ่โดยหน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลไค้ยง ดำเนินงานปี พ.ศ. 2538 ผลการดำเนินงานสามารถใช้น้ำประปาได้ทุกครัวเรือน

(5.6) ลักษณะที่เป็นศักยภาพด้านดี

1. ผู้นำมีความเข้มแข็ง มีความรู้ความสามารถ มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีความยุติธรรม
2. ชาวบ้านมีความสามัคคีปรองมอดสามัคคีมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน
3. มีความซื่อสัตย์สุจริตของคนในหมู่บ้าน
4. สมาชิกในชุมชนมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้
5. ในหมู่บ้านปลอดจากอบายมุขต่างๆ
6. ในชุมชนมีการยกย่องคนทำความดี
7. ในชุมชนมีการรวมกลุ่มก่อตั้งองค์กรต่างๆ
8. ในครอบครัวมีความอบอุ่นอยู่พร้อมหน้า
9. คนในชุมชนสามารถช่วยเหลือกันแก้ไขปัญหาได้เมื่อเกิดปัญหา

(5.7) ลักษณะที่สื่อถึงความไม่เข้มแข็งของชุมชน

1. ขาดผู้นำที่มีความรู้ความสามารถเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวมและ เมี่มีความยุติธรรม
2. ในชุมชนไม่มีการรวมกลุ่มองค์กรต่างๆ
3. สมาชิกไม่มีความซื่อสัตย์สุจริต เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน
4. สมาชิกในชุมชนแตกความสามัคคี
5. ครอบครัวในชุมชน เกิดความแตกแยกไม่มีความอบอุ่น
6. เมื่อเกิดปัญหาในชุมชน คนในชุมชนไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้
7. สมาชิกในชุมชนเกิดการว่างงาน
8. ในชุมชนไม่มีการยกย่องคนดี
9. มีสิ่งเสพติดเกิดขึ้นในหมู่บ้าน เช่น การเล่นหวย การเล่นไพ่

6. แหล่งน้ำในหมู่บ้าน

แหล่งน้ำในหมู่บ้านทั้งส่วนของสาธารณะและส่วนบุคคลส่วนใหญ่เป็นแหล่งน้ำที่ใช้ได้ตลอดปี เพราะมีเขื่อนลำตะคองที่กักเก็บน้ำไว้ใช้ตลอดทั้งปี ตารางที่ 5 แสดงจำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำจำแนกตามแหล่งน้ำ

แหล่งน้ำ	จำนวน	การใช้น้ำ	
		ตลอดปี	ไม่ตลอดปี
บ่อน้ำตื้น	-	-	-
บ่อน้ำบาดาล	-	-	-
สระน้ำ	2	/	-
คลอง	1	/	-
ห้วย	-	-	-
หนอง	-	-	-
บึง	-	-	-
แม่น้ำ	-	-	-
ฝายกั้นน้ำ	2	/	-
เขื่อนกั้นน้ำ	-	-	-
ทะเล	-	-	-

2. ผลการประเมินโครงการโดยตัวรวม

หน่วยระบบ A คือหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ (ระดับหมู่บ้าน)

(2.1.1) ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

- 1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านพบว่า

ส่วนใหญ่ชาวบ้านก็เข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเงินกองทุน 1 ด้านบาท ว่าเป็นการช่วยเหลือเป็นนโยบายจากรัฐบาลที่เข้ามาช่วยเหลือเพื่อการลงทุน ส่วนใหญ่ชาวบ้านจะขาดเงินลงทุน ทำให้เกิดภาวะความยากจน ไม่สามารถพึ่งตนเองได้ จึงเกิดมีกองทุน 1 ด้านบาท

เพื่อคุ้มครองเศรษฐกิจนั่นเอง และเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหา เศรษฐกิจระดับฐานรากของ ประเทศนั่นเอง

2)เงิน 1 ล้านบาท

ได้รับเงินจัดสรรเมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน 2544 และได้นำเงินทุน 1 ล้านบาทนี้ ไปฝากธนาคารออมสิน สาขาสูงเนิน โดยฝากเป็นบัญชีประเภทเพื่อเรียก ใช้ชื่อว่า กองทุนหมู่บ้านกุดโคลน หมู่ 8 บัญชีเลขที่ 06-4306-20-07101-3 นอกจากเงินกองทุน 1 ล้านบาท และยังมีเงินสะสมประเภทอื่นมีดังนี้คือ เงินค่าสมัครธรรมเนียมนคนละ 20 บาท

3)คณะกรรมการหมู่บ้าน

มีการจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทั้งหมด 15 คน มีรายชื่อดังต่อไปนี้คือ ตารางที่ 6 รายชื่อคณะกรรมการหมู่บ้านกุดโคลน

ชื่อ สกุล	ตำแหน่ง
1. นายชาญวิทย์ การณ์สูงเนิน	ประธานกองทุน
2. พันเอกบุญศรี สรสิทธิ์	รองประธานกองทุน
3. นายสมบัติ คิ้วสูงเนิน	เหรัญญิก
4. นายประมวล แสงรัศมีกุล	ฝ่ายตรวจสอบ
5. นายปรีชา เปลี่ยนสังลม	ฝ่ายติดตามประเมินผล
6. นายจำลอง ไช้ไรสง	ฝ่ายติดตามประเมินผล
7. นายข่อม ใหญ่สูงเนิน	ฝ่ายติดตามประเมินผล
8. นายนราธิป พานใหม่	เลขานุการ
9. นายพรชัย จำเริญ	กรรมการ
10. นางมะลิ แป้วสูงเนิน	กรรมการ
11. นางเปรี๊ว แซ่สูงเนิน	กรรมการ
12. นางประนอม พงษ์ใหม่	กรรมการ
13. นางละมัย ถิ่นสูงเนิน	กรรมการ
14. นายหลง ไถ่สูงเนิน	กรรมการ
15. นายสุพิต กรันสูงเนิน	กรรมการ

คุณสมบัติคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านกุดโคลน ได้เป็นไปตามระเบียบของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
(ดูรายละเอียดเพิ่มเติมที่ภาคผนวก)

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน พบว่า

จุดเด่น คือ มีการยอมรับและปฏิบัติตามระเบียบของทุนหมู่บ้าน เป็นการสร้างวินัยทางการเงินให้กับสมาชิกในชุมชน ด้วยการให้สมาชิกเคารพในกฎระเบียบของกองทุนหมู่บ้านที่ร่วมกันทำ

จุดด้อย คือ การประกอบอาชีพของชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นไปตามลักษณะธรรมชาติทำเพื่อบริโภคมากกว่า มีค่านิยมที่ขี้ความสะอาดสบายและเศรษฐกิจแบบพอเพียงมากกว่า หากผู้เงินไปแล้วไม่มีความตั้งใจจริงก็จะทำให้ไม่มีรายได้เพิ่มขึ้นแต่จะทำให้มีหนี้สินเพิ่มขึ้น

2) กระบวนการทำบัญชีของกองทุน พบว่า

จุดเด่น การจัดทำบัญชีอย่างเป็นระบบ มีการจัดทำบัญชีรายรับ - รายจ่าย บัญชีออมทรัพย์ในแต่ละเดือน ทำให้สามารถตรวจสอบค่าใช้จ่ายเงินกองทุนได้ เกิดความโปร่งใสของกองทุน

จุดด้อย ระบบการจัดทำบัญชีอาจยังไม่ถูกต้องตามแบบหรือสมบูรณ์มากนัก เพราะขาดผู้มีความรู้ความสามารถในการทำบัญชีโดยตรง

3) กระบวนการชำระหนี้

จุดเด่น ได้มีการกำหนดระยะเวลาในการกู้เงินได้เพียง 1 ปี ก็ให้ส่งคือทั้งเงินต้นและเงินดอกเบี้ยให้กับธนาคารออมสิน แต่ถ้าไม่ส่งคือตามกำหนดระยะเวลาที่กำหนดต้องเสียค่าปรับวันละ 0.25 สตางค์ และผู้ค้ำประกันจะต้องรับผิดชอบ

จุดด้อย เมื่อครบกำหนดส่งคือเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย ผู้กู้อาจพไม่ได้ส่งเงินตามระยะเวลาไม่ตรงเวลา

4) กระบวนการขยายตลาด

จุดเด่น เกิดการสร้างงานธุรกิจขนาดเล็ก ทำให้มีรายได้เพิ่มสามารถหาที่รองรับผลผลิตเพื่อจำหน่ายได้

จุดด้อย สินค้าและผลิตภัณฑ์ ยังไม่มีตลาดรองรับ ไม่สามารถกำหนดราคาได้ อาจขาดทุนได้ก็จะทำให้ไม่สามารถชำระเงินกองทุนได้

2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1) ผลโดยตรง พบว่า

มีผู้กู้จำนวน 52 ราย เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 1 ล้านบาท

2) ผลกระทบโดยตรงพบว่า

มีสมาชิกทั้งหมด 86 ราย แต่มีผู้ที่ได้กู้เงินเพียง 52 ราย ตามโครงการเป็นเงินประกอบอาชีพ เพื่อเป็นการสร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย

3) ผลกระทบโดยอ้อม

ประสบการณ์ที่สมาชิกได้รับ ทำให้คนในชุมชนมีระเบียบในการดำเนินชีวิตมากขึ้น รู้จักวางแผนในการใช้จ่ายเงิน ทำให้เป็นที่ยอมรับของคนในปัจจุบัน

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

2.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของ หน่วยระบบ B พบว่า

1) สมาชิกผู้กู้

จุดเด่น หากความรู้เพิ่มเติมในการประกอบอาชีพ ทำให้ได้ผลตอบแทนที่คุ้มค่า และส่วนใหญ่ก็มีประสบการณ์อยู่แล้ว

จุดด้อย ชาวบ้านขาดความรู้ โดยเฉพาะการศึกษาทำให้ความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพและขาดการรวมกลุ่มถึงแม้จะมีกลุ่มอาชีพในหมู่บ้านแต่ยังเป็นการเริ่มต้น ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการประสานงานกัน เกื้อหนุนกัน ทำให้เกิดการแข่งขันกันเอง ส่วนหนึ่งยังว่างงานทำให้เป็นการระแอกครวญทำให้รายจ่ายเพิ่มขึ้นแต่ยังขาดรายได้เพราะคุ้นเคยกับการรับจ้างเป็นหลัก

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

1) จำนวนเงินกู้ที่ได้จากการกู้ยืมของหมู่บ้าน

จุดเด่น ส่วนใหญ่ชาวบ้านจะไม่นำเงินที่กู้ได้ไปลงทุนประกอบอาชีพแต่จะนำไปใช้ในกิจการอื่นด้วย เช่น ชำระหนี้สินเดิม เอาไปสร้างบ้านเรือน(หรือบางครั้งก็นำไปต่อเติมบ้าน)และเพื่อการบริโภคด้วย

จุดด้อย ชาวบ้านส่วนใหญ่จะมีการกู้ยืมเงินจากหลายสถานบัน เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ธนาคารออมสิน หนี้กองทุนเงินล้าน ก่อให้เกิดปัญหาเมื่อถึงเวลาชำระหนี้คือ เพราะไม่มีรายได้พอที่จะชำระหนี้

2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า

1) การหาวัตถุดิบที่ดี

จุดเด่น วัตถุดิบในการประกอบอาชีพของสมาชิก เพื่อประเมินความสำเร็จในการประกอบอาชีพของสมาชิกกองทุน ประเมินผลผลิตและรายได้ที่จะสามารถนำมาคืนกองทุนเพื่อเป็นทุนหมุนเวียนต่อไป

จุดค้อย วัตถุประสงค์ที่ใช้อาจขายได้ราคาต่ำ ต้องประสบผลขาดทุน

2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยงานระบบ B พบว่า

1) ผลโดยตรง (Immediate Result)

จุดเด่น มีผู้กู้เงินจำนวน 52 ราย ส่วนใหญ่ก็จะนำเงินไปลงทุนตามวัตถุประสงค์ของโครงการ บางคนก็เพื่อ ลดรายจ่ายภายในครอบครัว

จุดค้อย ผู้กู้เงินกองทุนบางคนก็นำเงินไปใช้ในกิจการอื่น

2) ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

จุดเด่น ผู้กู้ได้ขยายกิจการเพราะได้นำเงินไปลงทุนในอาชีพที่มีอยู่แล้ว และมีประสพการณ์ด้วย ทำให้มีรายได้จากการลงทุนมากขึ้นและสามารถเก็บไว้เป็นเงินทุนในครั้งต่อไปได้อีก

3) ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact)

จุดเด่น เมื่อผู้กู้ได้ดำเนินกิจการตามโครงการได้ก็จะนำมาซึ่งรายได้สามารถพึ่งตนเองและช่วยเหลือตนเองครอบครัวได้ ก็สามารถทำให้ชุมชนเข้มแข็งได้

จุดค้อย เมื่อสมาชิกผู้กู้เงินไปลงทุนในด้านที่ไม่มีความรู้ก็จะทำให้เกิดการขาดทุน

3. ผลประมวผลเทคนิคการทำธุรกิจของผู้กู้

การประมวผลเทคนิควิธีการดำเนินกิจการ หมายถึง การจัดกลุ่มผู้กู้ที่ทำการเดียวกัน ได้คิดกระบวนการวิธีทำงานที่ดีในแนวคิดเชิงระบบ ซึ่งประกอบไปด้วยปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิตที่ดีนั้นจะต้องทำอย่างไร

ผลการประมวผลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้อาชีพ จำนวนได้ 3 กลุ่มอาชีพ

1. อาชีพทำนา
2. อาชีพค้าขาย
3. ทำสวน

3.1 อาชีพเกษตรกร ปัจจุบันนำเข้าที่ดีได้แก่ มีพื้นที่แหล่งน้ำที่เพียงพอตลอดฤดูเก็บเกี่ยว กระบวนการที่ดีได้แก่มีประสพการณ์ในด้านการทำนาโดยตรงมีเครื่องมือที่ทันสมัย

ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะได้แก่ มีรายได้จากการขายข้าว

3.2 อาชีพค้าขาย ปัจจุบันนำเข้าที่ดีได้แก่ ชื่อของเขาร้านเพื่อจำหน่าย

กระบวนการที่ดี ได้แก่ ชื่อของตามห้างใหญ่ๆ และสินค้าราคาถูกและมีของแถม

ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ ข่ายของไผ่เรือฯ
ได้กำไรพอสมควรอยู่ได้แบบสบายๆ

3.3 อาชีพทำสวน(ปลูกส้มโอ)

ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ มีพื้นที่ภูมิอากาศที่เหมาะสม มีประสบการณ์
กระบวนการที่ดี ได้แก่ มีการใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาช่วยเหลือ

ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ มีรสอร่อย ได้ราคาดี มีพ่อ
ค้าคนกลางมารับซื้อถึงมีความสะดวกสบาย มีรายได้จากการขายส้มโอเพิ่มมากขึ้น

4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

4.1.1 การเกิดกองทุน

พบว่า กองทุนหมู่บ้านกุดโคกลนมีกองทุน คือ กองทุนออมทรัพย์ ซึ่งตั้ง
เมื่อ พ.ศ. 2539 อยู่ 1 กองทุน ต่อมาในปี 2544 วันที่ 22 มิถุนายน มีเงินกองทุนเพิ่มขึ้นอีก 1
กองทุนคือ กองทุน 1 ล้านบาท ของหมู่บ้านกุดโคกลน ทำให้บ้านกุดโคกลนปัจจุบันเพิ่มขึ้นอีก 1
ล้านบาท สมทบกับกองทุน 40,000 บาท เป็นกองทุนที่ทำงานที่ปล่อยเงินเชื่อให้กับสมาชิกชาว
บ้านนำไปประกอบอาชีพ เพื่อสร้างรายได้และลดรายจ่าย และส่งเสริมสวัสดิภาพที่ดีของสมาชิกหมู่บ้าน
ยอดเงินในปัจจุบันของกองทุนหมู่บ้านยังคงเหลือ 2,000 บาท มีจำนวนสมาชิกทั้งสิ้น 86
คน สมาชิกผู้กู้ 52 ราย โดยผู้ไปเพื่อเกษตรกรรมร้อยละ 83.33 อุตสาหกรรม ร้อยละ 2.78 คำขาย
ร้อยละ 11.11 และเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 2.78 ของจำนวนเงินที่ปล่อยกู้ทั้งสิ้น 1,000,000 บาท

4.1.2 การมีระบบกองทุน พบว่า มีคณะกรรมการที่มีการคัดเลือกคณะกรรมการ
กองทุนจำนวน 15 คน กระบวนการจัดทำระเบียบเป็นไปด้วยความเรียบร้อยโดยได้รับการแนะนำ
จากคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ มีการร่วมกันทำระเบียบโดยประชุมชาวบ้าน ถึงแม้ว่า
จะประสบปัญหาในส่วนของการมีรวมประชุมสมาชิกไม่คอยเข้าร่วมประชุม การดำเนินงานใน
การรับสมาชิกของกองทุนหมู่บ้านเป็นไปตามระเบียบของกองทุน ในหมู่บ้านกุดโคกลน กองทุนได้
ดำเนินการเรื่องระดมทุนเงินฝากเนื่องจากมีกลุ่มออมทรัพย์อยู่แล้ว จึงมีกองทุนสะสมอยู่บัญชีหนึ่ง
คือค่าหุ้นของสมาชิก 20 บาท รวมเป็นเงิน 1,720 บาท การตัดสินใจเงินผู้ขอู้ และการอนุมัติเงิน
ของคณะกรรมการซึ่งดำเนินแบบล่าช้า และด้านชี้แจงได้กับสมาชิกไม่ชัดเจน และการทำขอกู้ล่าช้า
เนื่องจากคณะกรรมการกองทุนบางส่วนต้องทำงานประจำตัวเองไม่มีเวลาให้กับกองทุนในการ
บริหารได้จึงเป็นข้อเสียในการบริหารจัดการกองทุน

การทำบัญชี กองทุนคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ยังขาดความรู้เรื่องการทำบัญชี
ที่เป็นระบบ อาศัยการทำบัญชีแบบชาวบ้าน คือ เป็นบัญชีอย่างง่ายเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการ

ระดับอำเภอ กองทุนหมู่บ้านยังไม่มีการจัดสรรผลประโยชน์เนื่องจาก ยังไม่ครบกำหนดการชำระคืนเงินกู้

4.1.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเองพบว่า

ชาวบ้านยุคโคลนได้มีกระบวนการพึ่งพาตนเองโดยมีการเรียนรู้และคิดแก้ปัญหาของตนเองโดยเริ่มตั้งแต่การมีกระบวนการจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้านยุคโคลน การจัดทำเอกสารของขึ้นทะเบียน,ระบบบัญชีกองทุนหมู่บ้าน,กิจกรรมที่เกี่ยวกับสมาชิก,กิจกรรมเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้าน,การตรวจสอบการใช้จ่ายเงินกู้และการจัดสรรผลประโยชน์ การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้โดยบัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน กลุ่มเยาวชน กลุ่ม อสม. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกกองทุน วิธีการสร้างเครือข่ายคือ จะมีระดับตำบล ระดับหมู่บ้าน ได้จัดทำเครือข่ายของแต่ละหมู่บ้านตามความพึงพอใจของผู้ที่เข้าร่วมเครือข่าย ชาวบ้านส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจ และยังไม่มีส่วนร่วมเท่าที่ควรประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดให้มีเครือข่าย คือ จะได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันทั้งในกลุ่มและในกลุ่มองค์กรอื่นๆ ด้วยการร่วมกันคิดร่วมกันทำ และมีความรู้เพิ่มขึ้นอีกด้วย ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ การประสานงานระหว่างบัณฑิตกับชาวบ้าน ชาวบ้านมีการแสดงความคิดเห็นน้อยและไม่กล้าแสดงออก ไม่มีเครือข่ายที่เป็นรูปธรรม

ตาราง 7 การจ่ายเงินกู้ของอาจารย์จันทงค์ ฉายชูวงษ์ การทำเกษตร

เดือนที่	รายจ่าย	บาท	รายรับ	บาท
ม.ค. 45	ซื้อปุ๋ย10กระสอบ		ได้เงินอนุมัติให้กู้	20,000
	กระสอบละ360บาท	3,600		
ก.พ. 45	ซื้อเมล็ดพันธุ์ 40 กิโลกรัม			
	ค่าใส่ไร่ละ400บาท	4,000		
มี.ค. 45	จำนวน 10 ไร่ ค่าจ้างคนงาน			
	วันละ120 บาทจำนวน	4,800		
	20 คน			
มี.ค. 45	ค่าเก็บเกี่ยว ไร่ละ 400บาท	4,000		
	จำนวน 10 ไร่			
	รวม	18,400		
	คงเหลือ	1,600		

ตารางที่ 8 การใช้จ่ายเงินกู้ของนางเขียน เปลี่ยนสังคม การค้าขาย

เดือนที่	รายจ่าย	บาท	รายรับ	บาท
ม.ค. 45	ซื้อผงซักฟอก 10 โหลๆ ละ 75 บาท	750	ได้รับอนุมัติเงินกู้	20,000
ก.พ.-มี.ค.	ปลากระป๋อง 10 โหลๆ ละ 80 บาท	800		
เม.ย.-พ.ค.	ซื้อขนมถุงละ 5 บาท จำนวน 100 ถุง	500		
4 พ.ค. 45	ซื้อยาสีฟัน 10 โหลๆ ละ 100 บาท	1,000		
5 พ.ค. 45	สบู่ 10 โหลๆ ละ 80 บาท ของเบ็ดเตล็ด	800 10,000		
	รวม	13,850		
	คงเหลือ	6,150		

จากตารางดังกล่าวข้างต้นการใช้จ่ายเงินกู้ของผู้กู้จำนวน 2 ราย โดยการใช้จ่ายนั้นนำไปลงทุนประกอบอาชีพตามที่ได้เขียนไว้ในวัตถุประสงค์ของโครงการ

การหาความรู้เพิ่มเติม

สมาชิกที่กู้เงินไปทั้งกลุ่มเกษตรกร กลุ่มค้าขาย ส่วนมากจะอาศัยประสบการณ์ส่วนตัว ไม่มีโอกาสจะไปหาความรู้เพิ่มเติมจากข้างนอก นอกจากส่วนราชการหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องจะมาช่วยชี้แนะจัดการวิทยากรมาแนะนำ

4.1.4 การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่าความเข้าใจของสมาชิก

กองทุนเกี่ยวกับการดำเนินงานของกองทุนว่าจะต้องรักษาเงินกองทุนด้วยตนเอง ถ้าผู้กู้ไม่ชำระคืนจะต้องจัดการกันเองให้ได้มิใช่รอแต่ความช่วยเหลือจากทางรัฐบาลผู้กู้แต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพ โดยที่ไม่ไปกู้เงินนอกระบบที่มีอัตราดอกเบี้ยสูงผู้กู้แต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพโดยใช้หลักในการพึ่งพาตนเอง

4.1.5 ประชาชนมีศักยภาพและความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

นอกจากที่ชาวบ้านกุคโคลน จะมีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทั้ง ๔ เครือข่ายคือ กลุ่มเกษตรกร กุคโคลน ซึ่งมีกลุ่มคนที่เข้าร่วมเครือข่ายเป็นคนในหมู่บ้านกุคโคลนเอง รวมทั้งได้มีการเกิดเครือข่ายองค์การการเรียนรู้ระดับอำเภอ

ตารางที่ ๑ ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน

ตัวชี้วัด	จำนวน (ความถี่)	รวม ความถี่	ร้อยละ	รวม ร้อยละ	หมายเหตุ
ความสามัคคี					
มาก	12	30	47	100	ความสามัคคี
ปานกลาง	15		50		อยู่ในระดับ
น้อย	3		3		ปานกลาง
ความซื่อสัตย์					
มาก	12	30	40	100	ความซื่อสัตย์
ปานกลาง	15		50		อยู่ในระดับ
น้อย	3		10		ปานกลาง
การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน					
มาก	13	30	43	100	การช่วยเหลือ
ปานกลาง	14		47		ซึ่งกันและกัน
น้อย	3		10		อยู่ในระดับ
การยกย่องคนทำความดี					
มาก	15	30	50	100	การยกย่อง
ปานกลาง	10		33		ทำความดีอยู่
น้อย	5		17		ในระดับ
ปานกลาง					

สมาชิกในชุมชนมีโอกาส หาความรู้					สมาชิก ในชุมชน มีโอกาส หาความรู้เพิ่ม
ใช่	30	30	100	100	
ไม่ใช่	-				
สมาชิกในชุมชนมีอาชีพ สามารถเลี้ยงตัวเองได้ เพิ่มขึ้น					จำนวนสมาชิก ในชุมชน ที่มีอาชีพ เลี้ยงตัวเองได้
เท่าเดิม	2		7		
ลดลง	28	30	93	100	ลดลง
ครอบครัวในชุมชนมีความ อบอุ่นอยู่พร้อมหน้ารักใคร่ ปรองดอง เพิ่มขึ้น					ครอบครัวใน ชุมชนมีความ อบอุ่นพร้อม หน้ารักใคร่ ปรองดองกัน
เท่าเดิม	5	30	17	100	
ลดลง	25		83		ลดลง
ในชุมชนมีการรวมตัวตั้ง คิดเห็นของสมาชิกชุมชนเป็น ประจำโดยการประชุมหรือ เสวนา					ในชุมชนมี รับฟังความ คิดเห็นของ สมาชิกชุมชน โดยการประ ชุมหรือ เสวนาใน ระดับมาก
มาก	15		50		
ปานกลาง	10	30	33	100	
น้อย	5		17		
ในชุมชนมีการช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา คนพิการ					ในชุมชนมี ช่วยเหลือ

สมาชิกในชุมชนมีโอกาส หาความรู้					สมาชิก ในชุมชน มีโอกาส หาความรู้เพิ่ม
ใช่	30	30	100	100	
ไม่ใช่	-	-	-	-	
สมาชิกในชุมชนมีอาชีพ สามารถเลี้ยงตัวเองได้ เพิ่มขึ้น					จำนวนสมา ชิกในชุมชน ที่มีอาชีพ เลี้ยงตัวเองได้
เท่าเดิม	2		7		
ลดลง	28	30	93	100	ลดลง
ครอบครัวในชุมชนมีความ อบอุ่นอยู่พร้อมหน้ารักใคร่ ปรองดอง เพิ่มขึ้น					ครอบครัวใน ชุมชนมีความ อบอุ่นพร้อม หน้ารักใคร่ ปรองดองกัน
เท่าเดิม	5	30	17	100	
ลดลง	25		83		ลดลง
ในชุมชนมีการรวมตัวตั้ง คิดเห็นของสมาชิกชุมชนเป็น ประจำโดยการประชุมหรือ เสวนา					ในชุมชนมี รับฟังความ คิดเห็นของ สมาชิกชุมชน โดยการประ ชุมหรือ เสวนาใน ระดับมาก
มาก	15		50		
ปานกลาง	10	30	33	100	
น้อย	5		17		
ในชุมชนมีการช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา คนพิการ					ในชุมชนมี ช่วยเหลือ

ค้อยโอกาส						เด็ก สตรี
เพิ่มขึ้น	5		17			คนชรา
เท่าเดิม		25	30	83	100	พิการและผู้
ลดลง						ค้อยโอกาส
						อยู่ในระดับ
						เท่าเดิม

ชุมชนมีผู้นำที่มีคุณธรรม						ในชุมชนมีผู้
ยุติธรรม						ที่มีคุณธรรม
ใช่	18		60			ยุติธรรม
ไม่ใช่	7	30	23	100		
ไม่แน่ใจ	5		17			

ในชุมชนสามารถร่วมกันแก้						ชุมชน
ปัญหาของชุมชน โดยมีแผน						สามารถร่วม
งานที่คิดโดยสมาชิกในชุมชน						กันแก้
ใช่	25	83				ปัญหาได้โดย
ไม่ใช่	5	30	17	100		มีแผนงานที่
						คิดโดย
						สมาชิกใน
						ชุมชน

จากการที่สมาชิกกองทุนหมู่บ้านกุดโคกลนจำนวน 52 รายนั้นขณะนี้ผลการดำเนินงานยังไม่สามารถสรุปได้ว่าบรรลุเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ซึ่งจะต้องรอการส่งเงินกู้งวดแรกก่อนเพื่อจะได้ทราบสถานะของผู้กู้แต่ละรายว่าดำเนินงานเป็นไปด้วยความสำเร็จหรือไม่

ผลการใช้เงินกู้ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ(ผลโดยตรง) ส่วนใหญ่สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้เงินแล้วนั้นจะนำไปประกอบอาชีพเกษตรตามที่ได้ออกู้เงินในวัตถุประสงค์ของโครงการแล้ว และยังเป็นเงินหมุนเวียนให้กับสมาชิกอีกด้วยพอถึงกำหนดเวลาก็ต้องส่งคืนตามกำหนดที่วางไว้

ส่วนประสบการณ์ ชาวบ้านมีความรู้ในการประกอบอาชีพเกษตรมากกว่าอย่างอื่น เพราะส่วนมากทำอย่างอื่นไปเป็น ชาวบ้านจึงยึดอาชีพเกษตรเป็นหลัก ความเป็นอยู่ก็พอกินไปวันๆ แต่เมื่อมีเงินกองทุนเข้ามาก็รู้สึกว่ามีชีวิตดีขึ้นมากกว่าเก่า

การยอมรับจากชุมชน ชาวบ้านส่วนใหญ่ทำให้เกิดการยอมรับจากทุกคนในหมู่บ้านที่เงินกองทุนเข้ามา เนื่องจากเงินกองทุนหมู่บ้านทำให้มีการสร้างงานสร้างรายได้ และเป็นเงินหมุนเวียนให้กับชุมชน สร้างความเข้มแข็งของชุมชน ไม่ต้องกู้เงินนอกระบบ

ผลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ของการกู้ สมาชิกกองทุนที่ได้รับการอนุมัติเงินกู้ไปแล้วนั้นจะนำเงินส่วนหนึ่งไปใช้แก้วัตถุประสงค์ของโครงการและส่วนหนึ่งก็นำไปใช้ตามวัตถุประสงค์

ประสบการณ์ จะนำเงินไปทำอาชีพอื่นแทนอาชีพที่เขียนโครงการเอาไว้ ทำให้บุคคลนั้นทำผิดวัตถุประสงค์ ซึ่งชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่พอใจและไม่ยอมรับเนื่องจากสมาชิกคนอื่นนำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ก็มีแต่ส่วนน้อยทำผิดวัตถุประสงค์

4.2.1 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. สภาพเศรษฐกิจและสังคมของบ้านคูโคตอนมีอาชีพหลัก คือ การทำเกษตร รองลงมา คือ การทำสวน และมีผู้นำชุมชนที่เป็นทางการของหมู่บ้าน คือ ผู้ใหญ่บ้าน และมีสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลของหมู่บ้าน ที่ได้รับคัดเลือกจำนวน 2 คน มีกลุ่มต่างๆ ในหมู่บ้านและมีภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเกษตรกรรม การขยายพันธุ์พืช

4.2.2 ปัจจัยด้านลบ

- 1) การประกอบอาชีพมีต้นทุนสูง เช่น การทำนา ต้นทุนเมล็ดพันธุ์สูง ค่าปุ๋ยค่าจ้างต่างๆ ซึ่งวัตถุประสงค์นี้เป็นต้นทุนที่สูงมาก
- 2) ขาดเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน และไม่เพียงพอต่อการลงทุน
- 3) มีที่ทำกินเป็นของตนเองน้อย ไม่เพียงพอต่อการยังชีพครอบครัว

4.3 การส่งเสริมเครือข่ายการเรียนรู้

มีเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้ด้วยการมีคณะกรรมการอำเภอ มีการประสานงานเชื่อมโยงภายในและระหว่างหมู่บ้านและตำบล โดยมีหน้าที่เตรียมความพร้อมเพื่อการสร้างความรู้ความเข้าใจ พร้อมทั้งกล่าวถึงหน่วยงานที่เข้าไปเตรียมความพร้อม เมื่อบ้านคูโคตอนได้รับการอนุมัติเงินกองทุนหมู่บ้านและมีเงินทุนสะสมมาแล้วนั้น ก็มีการสร้างเครือข่ายองค์กรการเรียนรู้โดยบัณฑิตกองทุนหมู่บ้านคูโคตอน และบัณฑิตกองทุนนั้นได้เริ่มทำงานเมื่อวันที่ 1 ธ.ค. 2544 มีหน้าที่ติดตามประเมินผลกองทุนหมู่บ้านการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้โดยบัณฑิตหมู่บ้านมีรายละเอียดดัง

กล่าวมาแล้ว ต่อจากนั้นก็เกิดเครือข่ายองค์กรการเรียนรู้ซื้อเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อำเภอสูงเนิน

5.4 ความเข้มแข็งของชุมชน

5.4.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านกุดโคลน กำหนดตามแบบสอบถาม บร.2 และ ทร.7 จากการสัมภาษณ์ประชากรในหมู่บ้าน 50% พบว่า

1. มีความสามัคคีมาก
2. มีความซื่อสัตย์ปานกลาง
3. ชกย่องคนทำความปานกลาง
4. มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันปานกลาง
5. มีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม
6. มีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้ 96 ครอบครัว
7. ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่น 96 ครอบครัว
8. ในชุมชนมีการร่วมตัวจัดตั้งกลุ่มองค์กรประชาชนเพิ่มขึ้นจากปีที่แล้ว
9. ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกเป็นประจำ โดยการประชุมหรือเสวนา
10. มีการช่วยเหลือสตรี เด็ก และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส
11. มีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม
12. ในชุมชนสามารถร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชนได้ โดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิกในชุมชน

5.4.2 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่น

ประชาชนในชุมชนมีอาชีพทำภายในชุมชน ไม่มีใครว่างงานมีกลุ่มอาชีพเสริม กลุ่มองค์กรต่างๆ เข้ามาช่วยเหลือ มีตลาดรับซื้อสินค้าเกษตรมีเงิน มีกลุ่มอาชีพเสริมแม่บ้าน(กลุ่มทำพริกแกง) และมีหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล (ส้มโอ) และมีรายได้มาจุนเจือครอบครัว

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

1. สรุป อภิปรายผล

จากการติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบ้านกุดโคลน ตำบลโค้งยาง อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา สรุปได้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อทราบว่ากระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ บรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด

- ท้องถิ่นชุมชนมีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่มเพื่อแก้ปัญหาสร้างศักยภาพของตนเอง มีการสร้างเศรษฐกิจแบบเพียงพอ
- ท้องถิ่นชุมชนมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน
- เศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศได้รับการกระตุ้น และมีภูมิคุ้มกันทั้งสังคม
- ท้องถิ่นชุมชนมีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ เพื่อสวัสดิภาพของสมาชิก
- ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพ และเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

2. เพื่อทราบว่าปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวมีอะไรบ้าง

3. เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย และเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านกำหนด

4. เพื่อให้กระบวนการทำสารนิพนธ์เป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กร เพื่อการเรียนรู้ ซึ่งมีความเชื่อมโยงภายในชุมชนระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับประเทศ

2. วิธีการดำเนินการ

วิธีการมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1. ศึกษาวัตถุประสงค์ หลักการ เป้าหมาย ของนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติให้เข้าใจ

ขั้นตอนที่ 2. ศึกษาสภาพการดำเนินงานและการจัดการกองทุนหมู่บ้านคณะกรรมการกองทุนสมาชิกกองทุนของกองทุนหมู่บ้านภาคโคลนที่เป็นกรณีศึกษา

ขั้นตอนที่ 3. เก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ

ขั้นตอนที่ 4. นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้จากทั้ง 2 แหล่งมาวิเคราะห์โดยใช้เทคนิค CIPP Model

ขั้นตอนที่ 5. สรุปผลการวิเคราะห์และข้อเสนอแนะ

3. ผลการดำเนินการ

- 1.1 คณะกรรมการกองทุนที่ปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบกองทุน มีความรู้ความสามารถมีเพียงจำนวนหนึ่งเท่านั้น
- 1.2 คณะกรรมการบริหารจัดการตามระเบียบกองทุนอย่างชัดเจน ยกเว้นในเรื่องของการทำบัญชีที่ทำตามความรู้ความเข้าใจของชุมชนเอง
- 1.3 กลุ่มผู้กู้เงินกองทุน นำเงินกู๊ไปประกอบอาชีพตามที่เสนอโครงการขอกู๊ และสามารถชำระเงินกู๊คืน ได้ตามกำหนดทุกเดือน

อภิปรายผล

1. การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านภาคโคลน บรรลุทั้ง 5 ข้อ ได้แก่ วัตถุประสงค์ข้อ 1 เกิดกองทุนเกิดจากความสมัครสมานสามัคคีและความร่วมมือของคนในชุมชนที่วัดเงินมีความพร้อมใจกันและคนในชุมชนก็มีส่วนร่วมกันทุกคนด้วย วัตถุประสงค์ข้อ 2 การมีระบบบริหารกองทุนที่มีประสิทธิภาพ มีการตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุนและมีการแบ่งหน้าที่ในการทำงานอย่างถูกต้องเป็นระบบ และจัดโครงสร้างองค์กรที่ชัดเจน

วัตถุประสงค์ข้อ 3 การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น คนในชุมชนกองทุนหมู่บ้านภาคโคลน มีความสามัคคี ร่วมมือร่วมใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

วัตถุประสงค์ข้อ 4 การมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง มีการแลกเปลี่ยนความรู้กันอย่างสม่ำเสมอ แต่ก็ยังไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ทั้งหมด ยังต้องได้รับความช่วยเหลือหรืออาศัยความร่วมมือจากชุมชนนอกอยู่

วัตถุประสงค์ข้อ 5 มีการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมและเศรษฐกิจ อย่างเช่น มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มในการประกอบอาชีพ เช่น กลุ่มแปรรูปอาหาร กลุ่มดอกไม้เงิน กลุ่มการปลูกส้มโอ กลุ่มเกษตรกรรม กลุ่มเลี้ยงไก่

ซึ่งการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านยุคโคลน เป็นไปในลักษณะเชิงบวกดังที่กล่าวไว้ข้างต้น

2. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

2.1 ปัจจัยด้านบวก

1.1.1 ประสบการณ์ของคนในชุมชนกับการร่วมกลุ่มที่มีความล้มเหลวมาก่อน จึงไม่สามารถนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และรวมตัวกันเป็นกลุ่มในการประกอบอาชีพเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำซาก

1.1.2 การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน, มีใครบ้างมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน มีจำนวนมากน้อยเพียงใด

1.1.3 มีจำนวนกองทุนเดิมในหมู่บ้าน, มีกองทุนจำนวนเงินสะสมในหมู่บ้าน

1.1.4 มีจำนวนกลุ่มองค์กรต่างๆ ในชุมชนมีกี่กลุ่ม

1.2 ปัจจัยด้านลบ

1.2.1 คนในชุมชนยังมีสภาพเป็นลูกหนี้ของธนาคารและนายทุน ซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยที่ค่อนข้างสูง ทำให้ขาดเงินหมุนเวียนเพราะเงินส่วนหนึ่งจะต้องนำไปชำระหนี้ทำให้ไม่สามารถดำรงทุนให้เติบโตได้ในระยะเวลาอันสั้น

1.2.2 จำนวนผู้ที่ไม่ยอมส่งเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยกลับเข้ากองทุน เนื่องจากการลงทุนในด้านต่างๆ ไม่ประสบผลสำเร็จ ทำให้ขาดทุน

1.2.3 ขาดผู้สนับสนุนในการจัดตั้งกองทุน ทำให้กองทุนไม่มีประสิทธิภาพ

1.2.4 ความไม่สามัคคีกันของผู้กู้ เนื่องจากผู้กู้ไม่พึงพอใจในการตัดสินใจด้านการเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

จากการปฏิบัติงานในภาคสนามผู้วิจัยได้สร้างเครือข่ายองค์กรย่อยภายในชุมชน ได้แก่ กลุ่มสมาชิกผู้ประกอบการเกษตรกรรม เป็นองค์แห่งการเรียนรู้ เพื่อเสริมประสิทธิภาพและความเข้มแข็งในการดำเนินโครงการตลอดจน สร้างเครือข่ายกับองค์กรภายนอกเอกชน

4. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

4.1 การอยู่ในชุมชนอย่างสงบสุขมีสันติ

4.2 คนในชุมชนรู้หน้าที่ของตนเอง

4.3 มีผู้นำที่เข้มแข็งมีความเป็นธรรม ยุติธรรม

4.4 คนในชุมชนมีความสามัคคีสามัคคี

4.5 ครอบครัวมีความอบอุ่นอยู่พร้อมหน้า

4.6. คนในชุมชนมีการยกย่องคนทำความดี

5. ผลโดยตรงและผลกระทบต่างๆ คือ

5.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) เมื่อสมาชิกกู้เงินไปแล้วและนำไปดำเนินการในด้านต่างๆ แล้วก่อให้เกิดรายได้และสามารถส่งเงินคือได้ตามกำหนดระยะเวลาทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยที่ทำให้กองทุนเจริญเติบโตขึ้น

5.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) คือ สมาชิกผู้กู้เงินกองทุนไปดำเนินโครงการสามารถปลดภาระหนี้สินได้และมีศักยภาพในการประกอบอาชีพและสามารถพึ่งพาตนเองได้

5.3 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) คนในชุมชนมีวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีทำให้ชุมชนเกิดความสงบสุข

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน

2.1.1 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านขอนแก่น ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ควรมีการกำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการให้ชัดเจนและมีบทลงโทษสำหรับคณะกรรมการที่ไม่ปฏิบัติตามระเบียบกองทุน

2.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน

2.2.1 ควรมีการแก้ไขในระบบการทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้าน เพราะปัญหาส่วนใหญ่ที่พบในหมู่บ้านมีปัญหาในเรื่องการทำบัญชี น่าจะหาผู้มีความรู้ความสามารถมาทำบัญชีโดยเฉพาะ

2.2.2 ชาวผู้มีความรู้ความสามารถควรจะหาผู้ที่มีความสามารถมีศักยภาพเพียงพอ

2.3 ข้อเสนอแนะนำเงินที่ไม่พัฒนากิจกรรมมาทำของสมาชิกกองทุน

2.2.3 คณะกรรมการกองทุนควรจัดให้มีประชาคมหรือกิจกรรมของสมาชิกเพื่อร่วมกันพัฒนาชุมชน ซึ่งอาจจัดตั้งเป็นกลุ่มอาชีพ หรือธุรกิจชุมชน เพื่อร่วมกันพัฒนาชุมชนซึ่งอาจจัดตั้งเป็นกลุ่มอาชีพ หรือธุรกิจชุมชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

2.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัย

2.4.1 ประเด็นที่น่าสนใจที่ควรนำมาศึกษาค้นคว้าต่อไป ได้แก่ ผลกระทบของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่จะก่อให้เกิดความสามัคคีหรือความขัดแย้งขึ้นในชุมชน

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ,สำนักงาน. (2544). คู่มือสำหรับประชาชน เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- .(2544). ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544. กรุงเทพฯ: สหพัฒนการพิมพ์.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านกุดโกลน. (2544). ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านกุดโกลน. นครราชสีมา.
- เฉลียว บุรีภักดี และคณะ. (2544). ชุดสารนิพนธ์. เอส.อาร์.พรินติ้ง.แมสโปรดักส์.
- ดวงแก้ว ปรีชาชนพจน์,สุเมธ เหลืองศิริมงคล และกานดา ชูเชิด. (2545). สภาพแวดล้อมเชิงสังคมไทย. วารสารเศรษฐกิจและสังคม. 39(1) : 57-66.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. (2544). คู่มือนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ประกาศนียบัตรการจัดการและการประเมินโครงการ. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- รวมพลัง ยุพาพร. (2543). SMEs ก้าวไกลพัฒนาเศรษฐกิจไทยให้เจริญ. แวดล้อมเศรษฐกิจการเมืองและสังคม. มปท.
- วรวิทย์ อนิรุทธวรกุล, ชีปรีรัตน์ วัชรางกูร, และวีณา เดชะพนาดร. (2545). ความยากจนปัญหาที่สำคัญยิ่งของการพัฒนา. วารสารเศรษฐกิจและสังคม. 39(1) : 37-44.
- วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2545). <http://www.ismed.ot.th/intro-ismed/quotaion.html>.
- สวาท เสนาณรงค์,วิไลเจิด ทวีสิน. (2536). สังคมศึกษา ส 503. กรุงเทพฯ: ไทยร่มเกล้า.
- องค์การบริหารส่วนตำบลไทรงาม. (2544). แผนพัฒนาตำบล 5 ปี. นครราชสีมา
- อุดม จำรัสพันธุ์, ชาตรี นาคะกุล,ชาติชาย ม่วงปฐม,สมชาย วร โงเกษมกุล. (2545). ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา. ทศน์ทองการพิมพ์
- .(2545). ชุดวิชาการวิจัยชุมชน. เอส.อาร์.พรินติ้ง.แมสโปรดักส์.